

KIMU BERRIAK

1975 — EKAINAK, 1

XXXIV - garren urtea 639 - Zenbakia

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 419588 - PREZIOA: 10 PEZETA

Euskal baratzea ez da hutsik

Euskal baratzea ez da hutsik. Ez da lehor. Ez da antzu.

Lorerik, landarerik eta kimu berririk badu.

Loiolan ginen Maiatzaren 18-an. Gipuzkoako Ikastolen Elkar-tean antolatutako idaz eta mar-go lehiaketa bat ospatzen zen.

Ikastoletako 350 neska-mutiko bildu ziren parte hartzeko asmoz. Izan zituen lehiaketa honek bere hutsuneak.

Baina guk ez dugu hemen alderdi hori aztertuko. Aurkitu genuen idazle eta margolari harrobiaren berri eman nahi genuke.

Adin horretako haur eta gaztetxoentzat gai zailegiak ziren, agian. Bestalde, bestek izendatutako gaiaren barruan ihardun behar izan zuten.

Halere zenbaitek oso lan onak egin zituen. Adin horretako idazle eta margolari hain onik ez du Euskal Herriak sekula izan.

Bere fruituak ematen ari da ikastola. Guk ez genuen heldutasun bat dute neska-mutiko hoiek. Guk ez bezala askatu dute beren burua. Guk ez bezala landu dituzte irudimena eta sormena.

Lehen orrialde hau irabazle baten margo apaindua dugu. 12 urteko gaztetxo baten lanez hain zuzen ere. Hemen agertu den baino askoz ere margo haundia goa eta ederragoa da, noski. Neurri txikiagoan eta zuri-bel-tzean bakarrik argitara eman bait dugu.

Beste zenbaiten idaz eta mar-go lanak ere 6garren eta 7garren orrialdeetan dituzu. Idatzi zituzten bezala irakurri ahal izango dituzu idazlanak. Marrak, ordea, neurriz ttikituak ikusiko dituzu. Margoak, berriz, ttikituak ez ezik, kolorez ere urrituak.

Denak argitaratzerik ez dugu izan. GEROK argitaratuko ditu bere garaian.

Artistagai eta idazlegai onak ditugu ikastoletan. Hazia ereinik da. Landare joriak eta lerdanak loraturik dira. Fruitu ugariak emango dituzten landare emakor-rak baditugu.

Akats haundiak baditugu. Burruka gogor eta antzuak ere baditugu. Baina dena ez da txarra.

Ez dezagun hileta haundiegirik jo. Zeregina izugarria da. Zerbait egiten ere ari gara, ordea.

Aurrera goaz.

Ez dezagun etsi.

Adorea eta itxaropena behar ditugu.

Jo dezagun beti aurrera uste onez beterik.

Hil berria dugun Zubeltzu bertsolaria

Uztapideri omenaldia ekainaren 1ean

ZUBELTZU BERTSOLARIA

Zubeltzu bertsolaria, Itziarko Zubeltzuzar baserrian jaio zen 1894-garrengo Uztailaren 12an. Baserriak eman dio izenik ezagunena, nahiz eta bere jatorrizko izen-deiturak Jose Antonio Sorazu Unanue izan.

Maiatzaren 19an hil da Deba ondoko Lasao-haundi baserrian, Motrikoko sailetan, Laster beteko zituen 81 urte.

Manuel Uztapideren hauzokoa genuen Zubeltzu. Aipamen ederrik egiten dio Manuelek bere lagun zaharrari «Lengo egunak gogoan» liburuan.

1959garrengo Ekainean, San Luis egunaren aurreko igandez, egin zioten omenaldia Itziarko luistarrek Zubeltzuri. Txapel, Uztapide, Basarri, Lizaso eta Artañola bertsolariak ziren parte hartzen zutenak.

Honela aitortu zuen Uztapidek:

Joxe Antonio nere laguna, ia gogoratzen zazu: ni Olaberrin morroi negoen, zu bizi ziran Zubeltzun; zuk sorotikan bertsua bota, nik bestetikan erantzun, nik dakizkiten ederren oiek zuri ikasiak nizkizun.

Zubeltzuek ere dotore eskertu zuen lau bertsoetan omenaldi hartara bildu zen jendea.

I

Bost bertsolari kantatu dute izugarri kurioso, oiek dakite kantu-lanari zein aldetatik eraso; Artañola ta Txapel laguna jarri zaizkit alimoso, gainera berriz Uztapide ta Basarri eta Lizaso, ai zer ederki portatu diran, danari eskerrik asko?

II

Modu onetan ikusi dira Itziarko jolastiak, nonbait nai zuten umore onez emen alkar ikustiak; oiek egin dituzten jolasak eta gainera txistiak, ederki asko portatu dira erriko mutil gaztiak.

III

Gure Jainkuak eman diguna ainbesteko anaitasuna, emen ekusi degu oraintxe orrenbeste bat pertsona; beti izandu deigula emen pakia ta osasuna, zerua eztaikit zer izango dan, auxen dek edertasuna

IV

Alde batera pentsatutzen det: nago burutik nastua; plaza ontako edertasuna au da ezin siñistua Asi Arrona, Aizarnazabal, Aizarna eta Zestua, Amabirjiña bisitatzerak ekarri duten gustua, ezta izango zeruan ere ori zuekin aztua.

—oOo—

Geroztik 1974garrengo Urtarrilaren 6ean, Errege egunez, egin zitzaion beste omenaldi bat. Debako «Zubeltzu» antzokian oraingoa, hain zuzen ere.

Zortzi bertsolari hauek kantatu zuten: Agirre, Arozamena, Gorrotxategi, Lasarte, Lazkano, Lazkao-Txiki, Lizaso eta Mugartegik.

Z. Argiaren 567 eta 568 zenbakietan aurkituko ditu irakurleak egun hartako xehetasunak eta zenbait bertso.

Honela kantatu zuen Lasartek Nafarroaren izenean:

Bertsolarien doai ederrak zuk beti izan dituzu, ta aspaldiko partez lagunak emen ikusten gaituzu. Zu ere zaude memoritikan len bezela igualtsu, zure anaien omenaldi bat merezi zendun Zubeltzu! Bizkaitarren izenean Mugartegik: Anai-arreba biotzekoak lendabizi egunon. Gaurko egunaz inortxo ere aztuta ez gera egon. Zubeltzu, zuri gozo aldi bat gaurkoz nai dizugu emon, eta etorri zeraten danoi biotzez milla zorion.

Gipuzkoarren izenean, berriz, Joxe Lizasok:

Galdera bat det Debara jeitxi edo Itziarrera iyo: Ezagunen bat ikusitzean Zubeltzu zarrak zer diyo? Gaurkoan berriz beste lan gabe etorri gera propiyo, bixitatzer nola ote dan lagun Joxe Antoniyo.

—oOo—

Hamasei bertsolari zaharri egin zitzaion omenaldia Donostiako Ano-eta pelotalekuan 1974garrengo Azaroaren 17an. Zubeltzuek ez zuen etortzerik izan. Oso ezindua zen ordu-rako.

Bertso mordoska kantatu eta jarri du Zubeltzuek bere bizitzan. «Auspua Liburutegian» dauzka A. Zabalak bildurik hoietako zenbait.

Politak dira Lasturko astoari eta erbi-ehizteriei jarritakoak ere, baina ezin aipatu gabe utzi inolaz ere Uztapidek eta Zubeltzuek, Mardu-Etxeberriko tabernan, elkarri kantatutako bertsoak.

UTZAPIDEK:

Mundu onetan biar genduke danak bizitza alaian, aste egunian lan puxka bat ein eta deskantsua jaian; zertan ibilli errietaka matraka ta armoniyan? Nere laguna, galdetzen dizut: zer berri dago Mardaian?

ZUBELTZUK:

Al dan moduan esango dizut nik dakidanen izkuntzan, ez al dakizu lenagotikan nolakua dan morrontza? Urriak pranko juan zaizkit eta tristia daukat biotza, gainera berriz aurtengo neguan beti degu aize otza.

UZZAPIDEK:

Aizazu, aita, etzaidazu jo neri oinbeste illeta, zuk badakizu zein aldetara dantzatutzen dan trinketa; beste bat igual eukiko dezu etxian ondo gordeta, aize otzari gogor eiteko dezu panazko txaketa.

ZUBELTZUK:

Ta nik oneri artutzen diot alako erreparua, begira zazu zer koloretan jarrita daukaten burua; nai nuke baiña palta det emen neretzako anparua, txaketa baiño obia nuke baneuka odol berua.

Maiatzaren 20an egin genion Zubeltzuri azken agurra. 1935garrean ARGIAN argitara eman zuen bertso hura berbera kantatzen zigula iruditzen zitzaidan.

Ez gaitzela emen ibilli geure buruan kaltean, gure anima lotu ez dedin etsai gaiztoen katean; alkar maitatuz izan gaitzen munduan geran artean, ta Jesusgana juango gera danok egunen batean.

Hala izan dadila, Zubeltzu.

UZZAPIDERI OMENALDIA

Bi lagun zahar hauei eskaintzen diegu gaurko gure lantxo. Ekainaren 1ean egingo zaio omenaldia Uztapideri Donibane Lohitzunen.

Eguerdiko 12,30etan eta arratsaldeko 3retan izango dira Uztapideren omenezko bazkari eta bertso saioak, JAI ALAI pelotalekuan.

Bertsolari hauek ihardungo dira: Mattin, Xalbador, Xanpun, Ezponda, Basarri, Mitxelena, Arozamena, Lazkao-Txiki, Arregi, Etxeberria, Egileor, Larrañaga eta Koxme Lizaso.

MUTIOZABAL

Zubeltzu eta Uztapide
Debako omenaldian

UROLA IBARREKO REFERENDUMA

Ikastolan BATUA BAI ala BATUA EZ referenduma egin zen Urola Ibarrean Maiatzaren 24ean.

596k BAI

291k EZ

izan zen erantzuna.

Datorren Z. Argiako alean aztertu nahi genduke ekin-tza hau. Baina bide batez EUSKALTZAINDIArengan eta Gipuzkoako Ikastolen FEDERAZIOArengan uste ona ipini duten guraso euskaltzaileei gure esker ona agertu nahi genieke.

Eta galtzaileei eta irabazleei ikastolaren alde saia daitezela dei egin nahi genieke. Honelako zerbaite omen zion txartel batek: BATAK GALDU ALA BESTEAK IRABAZI, DENOK IKASTOLAREN ALDE.

BERTSO BERRIAK

Doiñua: «Itzaille bat bezela»

— I —

Maiatz erdi aldera banator kantari. Gogoetak azalduz, jarriaz kanta bi. Jaizkibel tontorretik bixtan dut Kantabri. Irun da Ondarrabi.

— II —

Orra egun ederrez, nere ibilketak. Txori eta zugaitzak zuen berriketak, aaztu arazen dizkit neguko ilketak. Berriro berpizturik dabiliz tximeletak.

— III —

Zugaitzak asi dira ostoz jantzitzen. Soro ta belardiak antzuta utzitzen. Kirkillak kirkil soñuz ez dira ixiltzen. Erleak lorez lore barruak ezitzen.

— IV —

Txoriak goizean goiz baditu kantuak, elkarri esan naiez gaueko kantuak. Lore mota guziak, koloretakuak, eguzkian oorez zabaldutakuak.

— V —

Izadiak dituan ainbeste ezkutu, besarkada batean nik ezin estutu. Au da udaberria zertan egon mutu. Kukuakin batera jo bear dut kuku.

— VI —

Udaberriz kukua, kukuka pozezka; nere barruan berriz, egundoko kezka, gogoetan murgilduz bainago gaitzeka. Baikor azaldu naita biotza ezezka.

— VII —

Aurtxoak erruz doa gaur ikastolera. Baiña etzait gustatzen gure abelera: «vasco»en ume geitxo bere magalera; etxean euskerik ez, dena gaztelera.

— VIII —

Ni ez noa inoren aurka gogorrean, baiña barruarekin nengoan zorrean. Orra emen galdera. ez dago gordean: zenbat denbora oiek euskal alorrean?

— IX —

Euskaldunen aurtxoak gogoz bear zaitu. Etorkizuna ortik diteke nabaitu. «Vasco»ak ikastola modaz artu baitu. Burgeskeriak ito bear ote gaitu?

— X —

Egun sentian alai, gaueko minbera: sarritan era ontan arkitutzen gera. Ona azkenerako daukaten galdera: zuretzat udaberri noiz ote, euskera?

LEXOK

ERA GUZTIETAKO ENKUADERNAKETAK

Carmelitas Descalzas
Mendelu-zar Ondarrabia
Urrutizkiña: 64 19 73

HAIZE BOLADA

Zerbait izan eta egin nahi duen gizonak bere bizitza moldatu eta antolatu egin behar du. Bizitza osorako edo bizitzaren aldi luze baterako martxa jarri behar du. Helburu eta helbide batzuk behar ditu.

Urtez urte, hilabetez hilabete, asten aste, egunez egun eta ordu er egin behar duen jakin behar du.

Bestela ezer gutxi egin ohi du. Haize boladak jotakoan bakarrik egingo du erbat; aldika, noizbehinka. Baina haize boladak ezin egin daitekeen gauza asko da bizitzan. Artista bakarrik ihardun daiteke haize boladak. Izan ere antzualdian ezin deake ezertxo ere egin. Argialdian bakarrik egin dezake zerbait itxurazkoa.

Argialdian, gorputz aldaten eta haize boladen zai egon gabe egin beharreko lan asko da, orde, munduan. Bere lanari utzi gabe jarraitzen zaionak bakarrik egiten du zerbait bizitzan.

Hala gertatu ohi da behintzat. Ezer itxurazkorik egin ez duen gizon argi eta iaio asko da baxterretan, lehen eta orain.

Hori berbera gertatzen zai herriari ere. Herria ezin daiteke haize boladak ihardun. Bere eguneroko bizitza taxutu behar du, bere etorkizuna maneatu. Laster hilko da helbururik eta helburu hoiek lortzeko biderik ez duen herria.

Gizona ez da izpiritu hutsa. Beharrezkoa du gizonak gorputz bizia. Herri baten izpirituak ere gorputza behar du biziko bada. Izpirituak ahultzen ari zaio gure herri zahar honi gorputz faltaz.

Alferrik da izpiriturik gabeko gorputza. Berehalaxe usteltzen da. Herriak ere izpiritua behar du. Gorputz ustelak dira izpiriturik gabeko elkarreak, egiturak eta erakundeak.

Elkarte, egitura eta erakunde biziak behar ditu. Baina behar ditu. Herria ezin daiteke bizi erakunde eta egitura jator eta bizirik gabe.

Bestela behin ere egi bilakatuko ez diren denbora pasaki amets txoro politik egiten ari gara. Gaienean dugu heriotza gure herriari gorputz bizi eta sendo bat ematen ez badiogu.

Euskararen arloan badu gure herriak aspaldian bere erakundea. Berrogeita hamar urte ondo beteak ditu. Ekaitzak ekaitz eta akatsak akats lan egin du eta lanean dihardu. Euskararen beharra du gure herriak. Euskaltzaindiaren beharra du gure euskarak. Erakunde hau indartu beharrean gara euskararen arloan ezer onik nahi badugu.

Euskaltzaindia ez da hutsezina, noski. Baina ez dirudi bidezkoa denik bere aurkako eraso zital hau. Herriak beharrezkoa duen erakunde batean sarturik dela ohartu behar du euskaltzain bakoitzak. Euskararen alde lan egiteko dagoela barruan jakin behar du.

Beste lanik gabe Euskaltzaindiako lanak egiten ari diren euskaltzain gehiago beharko genituzke. Horretarako behar den diru faltarik ez luke izan behar. Horrenbeste diro bada Euskal Herrian.

Euskal irakaskuntza ere gorpuzten ari da. Ikastolen elkarrekin zabaltzen eta indartzen ari da. Beharrezkoa du irakaskuntzak erakunde sendo eta bizi bat.

Honelaxe ditu beharrezkoak Euskal Herriak, mailaz maila eta arlo arlo, erakundeak. Euskal Herriko indarrak, lanak, ekintzak, helburuak, ametsak eta abar batu, zuzendu eta aurrera aterako dituen erakundea behar dugu.

Borondate on hutsez eta haize boladak bakarrik ez diogu herriari bizirik utziko.

EUROPA SAINDUA

Europa, arrisku eta itxaropen, kezka eta poz, neke eta sari.

Asiaren mutur ezereza, gehigarri kaxkarra, eraskin galdia besterik ez denak, batu egin behar du baldin munduan zerbait izaten jarraitu nahi badu. Bazkun multinazionalak isekaz ari dira muga guztien bizkar. Beren ahalmen, botere eta indarrak gehiegizkoak gertatzen dira gaurko antolaketarako. Estatuak berak baino dirutsuagoak dira, ola haundiak Estatu batean edo bestean eraikitzen —edo apurtzen— dituzte ifiolako eragozpenik gabe, ongi iruditzen zaien. USAk bere pisu eta harrotasuna erakusten ditu mundu guztian. URSSekin batera, beren modura, beren atsegiñera, Lurra zatitu eta banatu dute, erdi hau neretzat, bestea hirtzat, nahiz eta etsaia egin jendeen aurkerako.

Horregatik Europa behar dugu. Europa behar dugu maite.

Geroko belaunaldiak gurea ez bezalako abertzaletasuna izango dute, sentituko dute, zalantzarik ez.

Europaren elkartasuna bere mugen barruan bizi diren herrien izateko irteera da. Elkargo itxurako eta patxarako batean herriok bildu nahi izatea gauzarik normalena da. Jaiotzen edo esnatzen ikusten dira aipatu ez ditugun jiganteak ere: Txina eta India, eta biharko eguean, apika, arabiar herriak, Asialdean. Eta Hego-Amerikan, laster, Brasil ikaragarria. Horien ondoan farregarri ez agertzeko, batasuna besterik ez dugu europarrok. Superpotentzia horiekin nola berdintasunean mintza, edo behintzat beldur haundi edo txikirik gabe? Aspaldi, kondaira eta mundua gidatutako Europa arriskuan dago itota gertatzeko, Asiaren morroi edo Amerikaren koloniatzat.

Europa behar dugu, bai.

Europa batu bat. Ez bi Europa. Areago bi Europa etsaitu. Bi bloke amorratu, ifiolaz ere ez. Eguzki-aldeko Europa eta mendebalekoa, sortalde eta sartalde, biak; goiko eta beheko, biak. Hotza eta beroa, biak. Gaur sozialista eta kapitalista direnak, biak. Europa batu. Europa oso bat. Europa oso bakar bat. Europa oso bakar batu bat. Benetako Europa. Zoritzar izugarria baita behar bezala elkarturik eta osaturik aurkitu ordez etsaiturik billakatzea. Europa, altxatzen ari dugun etxea —gure aterpe—. Hazitzen zaigun zuhaitza —gure arnasbide—. Gidatzen dugun itsasontzia —gure ibilera—. Ama eta alaba duguna. Eragilea eta eragilea. Iturburu eta hildoa.

Noski, Europak begirune eta itzal zor die bera osatzen duten herriei. Hauek, beren aldetik, errespeto eta lotsa zor diote Europari. Konpreni dezala Europak mendetan jabetasuna eduki duten herrien kinka jabetasun horren puskak Europari ematen dizkionean. Eta uler dezatela herriek Europaren egitekoa, herriok batasun-bide batetik eramatean, eta kontura daitzela Haren lanketa ez dela samurra.

Estaduek amore eman beharko dute beren eskubideetatik, pixkaren bat makurtu, zerbait jarri, europar elkargo hau osa dedin. Eta horrela, pixkanaka, iritsiko da Europaren gailentasuna eta estatu nazional, sasi-nazional edo alniz-nazionalen beharretatik etorriko da poliki aldi berean. Badirudi, bada, estatu horiek burutu dutela beren lana, mezua bukatu zalela, zeukaten egin-kizuna bete da dutela.

Oraingo estaduetan itxita egon nahi duten haiek ez dituzte benetan maitatzen beren herriak. Beren buruak dute maite, eta horrekin asetzen dira.

Mundua aldatzen ari baita. Ur berrietan murgildurik gaude. Ohigabeko zurrubillotan sartuta gabiltza. Estatuaren ideia errotik aldatu da. Gizatipo berria jaiotzen da. Geroaren ausardia eskatzen zaigu.

Europa behar dugu. Hirugarren Mundua zapaltzen duen Europa, hori ez. Europa kolonizatzailea, hori ez. Hogeltamar urtero, gudu berri bat hasera ematen dion Europa, ez. Emigrante zapatuen Europa, ez. Merkatarien Europa, ez. Trusten Europa, ez. «Europa first» edo «Europa guztien gainean», ez. Munduko txillorra dela uste duen Europa, ez. Lehen dena ikusten baiduten europar ikuspuntutik, munduaren erdialdea eta

mamia Europa izan balitz bezala, Europari jarraiki mundu guztia ibili balitz bezala. Bai baitira beste kontinente, kultura eta aberastasunak munduan.

Europa berri bat behar dugu. Giza-pertsonak libre herri libre batean, herri libreak Europa libre batean izango dituen. Eta mundu librea, kontinente libreetan. Gizonen Europa. Langileen Europa. Zuzentasunaren Europa.

Europa berri hau —orain badakigu— kultura ainiztasunean, azken iraultzetan, zientzia eta teknikaren emaitzetan oinarrituko da. Baiña oraindik ofieñean dago bera, ez da osatoro zertu, izaera eta bizitzaren billa dabil, lurreko gizaki guztien zerbitzuan bere burua osatzeko.

Europartasuna fede sorleku da, itxaropen kabi, maitasun bihotz. Egutero somatzen, erretzen, burutzen ari da. Bera dugu etorkizun, iraute, arnas, salbakunde.

Salbatzailea izateko bere burua salbatu beharko du aurrenik eta aurkari handiei aurpegi emateko

sendo eta mardul izan beharko du ideologiaz bezala politikaz eta ekonomiaz ere.

Europagintza hortako europagille bikain dira egungo herri-abertzaletasunaren gehiegikerietatik aldendu nahi dezana, klase arteko diferentzi larriak kendu nahi ditzana, no-lanahiko desberdintasun kaltegarrietatik ihes egin eta berdintasun zintzoaren egillea.

Munduaren batasunerako bide onena Europaren elkartasuna dugu.

Beste kontinenteetako herriek begiak Europari ipiñita dauzkate, bertan gizonaren, elkartzearen, erantzukizunaren eta askatasunaren zentzua bai ote dagoen ikusteko.

Europa berri hori izan daiteke munduaren lasaitasuna eta oreka, oreka anaigarri eta bizia. Europak salba dezake mundua. Europak salba gaitzake denak. Europa gazte, hobe, gaurkotu horri diot Europa Saindua, lehengo okerraz txukun eta asmo garbiz jantzita, mundua salba dezakeelako.

I. BUJANDA

BIDEAK, IBILIAZ EGIN BEHAR

«Euskeradun ikasleok euki dezagula, Euskal Herriko erdaldun ikastetxe batean egon arren, euskera lantzeko ahalmena eta aukera.

Euskeradun ikasleok, ikasgaiak erdaraz entzun arren idatzlana euskeraz egin behar ditugu...

Kultur gai guztiak euskeraz desarroilatuz edo landuz, norbera eta irakaslea horretara behartuz».

Jose Angel Garaizar-ek, Zeruko Argian agertutako idatz lan batean, horrelakoak eta gehiago, gogoz irakurri nituen.

Nik, aspaldi batetik alfabetatze barnean dihardularik, neureak eta bi izan ditut behin baino sarriagotan, alfabetatzean ikasitakoak praktikan non jarri aurkituz eta horra hor non erantzun bat. Alfabetatzean dihardugunok, hainbat buruko min jasan dugu ikastarotik kanpora alfabetatuentzat bide batzuk, bide praktikoa eta erraz batzuk bilatzen. Alfabetatuek ikastaroak amaitzerakoan, bizi izan diren ikas eta kultur giroetatik irteretzerakoan, gehien bat kanpoko giroaz irentsiak izaten dira, orduarte egindako lana alferrekoa bihurtuz. Hori da jende arruntari dagokionez alfabetatzeak egin zuzendu behar dugun arazoa; ez dut uste argiegi ibili garenik bideak bilatzen. Horregatik guztiz interesgarria iruditu zitzaidan Jose Angel horren lana.

Alfabetatzean diharduten ikasleek badute hemen hainbat lan eta borroka-maila interesgarri. Batetik pertsonala, gaiak euskeraz idatziz hizkuntza menderatzen eta bestetik, euskerazko lana ikastetxeetan onar dezaten borrokatzen; lan kolektiboa.

Mugimendua zabalduz gero, gazte kontzientziatze, arazoaren zabalkunde eta hizkuntzaren instituzionalizazio mailetan ere izango du bere garrantzia. Mugimendua zabalkunde bat hartzen badu, askoren esenplu izan lei «horrek bai eta nik, zergatik ez?» eta alfabetatzeak ugaritzeko bide bat. Hizkuntzaren instituzionalizazio mailan ere, horrelako egoera batean, askoz indar gehiago du edozein eskarik. Ira-

kasle mailan gaur egun nork onartu ez eskubide hori? Nor ausartu herri mailan herriari eskubideak ukatzen? Eta, bestalde, irakasleak ere entzun bat emon beharrean jartzen ditugu.

Gure kultura eta hizkuntza geuk sartu behar ditugu geure gizartean, geuregan, norberarengan lehen pauso bezala eta ondoren, geuregandik ikastetxeetara eta gizartera.

Sarritan, abestiak dioten bezala, «irterarik gabeko bidetan» ibili bagara, bada ordua bideak bilatzen hasteko. Bilatzen eta praktikan jartzen jakin behar, eta, hori, geuk egin beharko dugu ez bestek.

Aurtengo kursoa amaitzera doanez, hemen esandakoak ezin izango dira praktikan jarri, baina, uste dut, asmo honek me-rezi duela errepika bat. Irailean, kurso barria hasi aurretik, bien bitartean, prestatu hori aurrera eramane ahal izateko.

JOAN ANTONIO A.

zeruko
ARGIA

EUSKALDUN ASTEROKOA

**EGIZU HARPIDA BERRI BAT
BIDAL TXARTEL HAU BETETA**

Izen-deiturak

Kalea

Zenbakia

Herria

(Prob.)

zeruko
ARGIA

JABEA:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoek.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22
Telf. 41-95-88

Ondezkaria: Kaletano Ezeiza Ituriza

ARPIDE SARIA:

Barruan 400 pezeta
Korreo batasunetako herrietan 620 pezeta

Atzerrietako beste herrietan 460 pezeta
Alrez Aldez aurretik galdetu

Salmenta (eta bakoitza) 10 pezeta

Moldiztegia eta idazkoki:
«Gráficas Navasas»

A. Adoain, 1. IRUIÑEA
D.L.: NA. 80-1963

ZENBAT GARA

✿ Berriak

Ekainaren 6an, Urnietako «Egi-billa» antzerki taldeak Mugausleak izeneko obra aurkeztuko du Azkoitian.

Aurkezpene hau Bastartxo Zineman egingo da, gaueko 9,30etan.

● Ekainaren 7an, kantaldi luze hoitako bat eratu da Ataunen, San Martin hauzoko «Altzanipe» zelaian hain zuzen.

«Oihartzunak», Pantxoia ta Peio, Gorka Knorr, «Amagar», Gontzal Mendibil, Ibai Rekondo, eta Laja-Iturbe izeneko kantari eta trikitilariak nork bere emanaldia eskainiko dute.

Hasi, gaueko 10etan hasiko da. Noiz amaituko den, ordea, ez du programak esaten.

● Ekainaren 8an X Bizki Batzarrea eratuko da Arraten.

Euskal Herriko bikiak, Errioxakoak barru, klabe-lin gorri banaz bilduko dira Arrateko Ama Birjinaren altzoetan.

● Jose Angel izeneko gazte batek irabazi du X Altsasuko Euskal Kanta Lehiaketa. Bigarren Gasteizko «Berri» taldea atera da.

● Tolosako CIT delakoak eratu duen IV Eskolarteko Antzerki Lehiaketa, berriz, Tolosako bertako Las-kurain Ikastolak irabazi du.

Lehiaketa honetan euskaraz zein erdarazko antzerki obra eta taldeak hartu dute parte.

✿ Euskal Illabetea Donibane lohitzunen

Aurrera doakigu Donibanen «Euskal Illabetea» delakoa. Aurrera, eta, dagoeneko, amaitu beharrean gainera. Hona azken aste honetako programa.

Ekainuaren 1ean, Jai Alai pelotalekuan, bertsolari saioa «Uztapide» maisu zahararren omenetan.

Biharamunean, iluntzeko 9etan, Eugene Goihene-txe «Euskal Herriko Historiaz» mintzatuko da Dukontenia delako aretoan.

Hilaren 4ean, Rex Zineman, «Pelotari» eta «Bizkaia» filmeak agertaraziko dira arratsaldeko 2etan.

Hilaren 5ean, Gaizka Barandiaranek «Euskal Kultura» delakoaz hitzegingo du Dukontenian, iluntzeko 9etan.

Ekainaren 7an, Euskal Musika saio bat muntatu-ko da Gimnasioan, eta biharamunean «Kantari Egu-na» ospatuko.

Azken batez, ekainaren 14ean, Algortako «Biotz Alai» taldeak kanta saio bat eskainiko du.

✿ Kitarra-Jole bat

Migel Anjel Arbea zenbait saio eskaintzen ari da Nafarroan, kanta kantari zein kitarra soilez.

Migel Anjel, kantari baino kitarra-jole hobea dugu, izugarri ona, eta zergatik ez dakigula guztiz ezezaguna Nafarroaz gainerako Euskal Herrian, disko handi eta entzungarri bat dagoeneko argitara emana duen arren.

«Itasoa laño dago», «Plaño niz bihotzetan», «Txori erresinula», «Adio ene maitea», «Zugana Manuela», «Euskal Mendietan» eta beste hainbat eta hainbat doinu zaharrek —Zuberotar aireak, Iparragirrerren kantak, Sallaberry, Azkue eta Aita Donostiaren bildumak...— osatzen dute Migel Anjelen tradiziozko erreperioia.

Arbea nafarraren kitarra hotsak eraberritze bat eskaini diezaiokeen gure herrietako hainbat eta hainbat kanta jaialdiri. Zenbait jaialditako monotonía aspergarria desegingo luke bederen.

Antolatzaileek dute hitza.

✿ Aranzazu

ARANZAZU deritza, hain zuzen, sekula orrialde honetan aipatu ez dugun aldizkaria. Hileroak bera, erdaraz zein euskaraz Arantzazun bertan argitara eman ohi da.

Eta, sekula aipatu ez arren, benetan uste dugu aipamen bat aspaldidanik zor zaiola, oso oker ez bagaude berau bait da —«Redención» delakoarekin batera edo— Euskal Herriko aldizkariak zabalduenetako, harpidedun gehien duena, alegia.

Aita Anasagastiren zuzendaritzapean 525. alera iritsia da, eta ale hau berau da, hain zuzen, aipamen labur honetara bultzarazten gaituena.

«Zeleta»k Ixaka Lopez-Mendizabalen omenez, «Aztri» delakoak Manuel Lekuonaz, eta Aita Villasante Euskaltzainburuak, erlijio gai batez, osatzen dute us-tekabeko hirukotea. Beste zeinbait lan ere bada euskaraz, Euskaltzaindiaren Prentsa Bulegoko Agiria tar-teko.

Erdarazko idazlanen artean biziro irakurri dugu Aita Lasak Sasiolako Abadetegi zaharri buruz dioena, bere aipamenetan euskal aldizkariarik garaiz —eta lehenen— esandakoak kontutan hartu ez baditu ere.

Ez dakigu, besteak beste, aldizkari hau zein irakurle motarentzat burutua den, eta ezta —gaurko mol-deak aipatuz— «komunikabide» zereginik betetzen duenez. Bete dezakeela dudarik ez, noski.

Dena den, ekilibratua bai dela, eta setakeriarik gabea, gainera. Ezin dezake hainbatek beste horrenbeste esan.

✿ Amets egin dut, amets...

Amets egin dut, amets, Euskal Herriko hainbat tal-detxo euskararen alde mintzatzen zela.

Amets egin dut, gurasoek ikastolak sortarazten zituztela eta beren haurrei euskal hazkuntza osatu bat ematen ahalegintzen zirela.

Amets egin dut, bai, amets, jendea arazoaz ardura-tzen ari zela, edozenbat eratako inkesta eta azterketak egiten zirela, eta herria, herri xehea, herri hizkuntza-ren alde mintzo zela.

Amets egin dut, ikastolak subentzioak lortzen hasiak zirela, ikastetxe berriak eraikitzen, irakasleak presta-tzen eta Euskaltzaindiak tituluak ematen.

Amets... euskara irakaskintza ofizialean sar zedin hainbat instituzio asmo horretan burrukatzen zela, Gobernuari zenbait eskari zuzentzen ziotela, kultur elkarteak bat zetozela, eta legeak euskara babestu zuela.

Amets... eskola nazionaletan euskara ematen hasi zirela, irrati euskaraz irakasteari ekin ziotela, eskola-maisuak nor bere burua prestatzen hasi eta monitore mailako ikastaroak eratzen zirela.

Amets egin dut bai, hiruzpalau arau, dozena erdi-ren bat hitz eta metodo batez baliatzen zekitenei irakasle titulu bat ematen ziotela, euskara asignatura optatibotzat jarri eta astean hiru ordutan, euskara «erakusten» zela.

Eta, amets gozotan nengoela, nondik ez dakidan abots zoli batek irartzartu ninduen: ETA, ORDUAN, ZERTARAKO BEHAR DITUGU IKASTOLAK?

✿ “Zenbat Gara”-ri gezurtapena

Izenburu honeko gutuna jaso dugu Donostiatik zehar, eta hona, hitzez hitz, Bernardo Estornés Lasa jaunak izenpetua:

Kalterik gabe ez diteke egiari uts egin ez irakurri ez dana jorratu. Amatiño jaunak, lanari dagokion gaia-ren berri ezertan jakin gabe, «Mundua Euskalerria-ren gogoan» jorratzen du. Eta ori etzaio zilegi jendea-rentzat idazten duenari.

Amatiño jaunak uste du aipatu dan lan ori kon-taera eta ipuien bilduma dala bakarrik, besteetako bat, eta orregatik ez du ikusten argitaratzeko arrazoi-rik. Inkisidore Aundiaren irizpide orretaz kanpo, su-mingarri eta damugarriena da jakiñezak eta setake-riak dakarren ausardiz jendea-ri berri ematera etor-tzea.

Ez, jauna; ez da ipui-bilduma bat. EUSKAL KON-DAIRAURRE bat da, baiña zaarkiñetaz (arri, ezur, etab.) baliatu bearrean, emen ipuiak, egiaz kondairau-rreko ageri diran aiek, erabiltzen dira. LEENDABI-ZIKOZ egiten dan lan bat da. Amatiño jaunak libu-ruaren aurkibidea irakurri besterik etzeukan, beraren gaiari antzemateko. Orrela uler zezakeen kondairau-rreko ipuien azterketa orren eta bere esapidearen, euskeraren alegia, kondairaurreko azterketaren arteko zer ikusia. Bataren eta bestearen arteko zer ikusia ez duela ikusten esatea, batek tinduen eta tindatzen diran oialen arteko zer ikusia ikusiko ez balu bezela da!!!

Begiramen geiago zor zairo irakurleari. Utz geneza-kean kontuan artu gabe gertakari au, baiña esan bear dugu Añamendiren liburuak aipatzen dituen bakoit-zean, gogaikarri, gutxiesgarri edo pozoingarrien bat esateko dala beti. Emaitzatik ezagutuko dituzue.

Eta eskerrak neri didan begi onagatik. Bernardo Estornés Lasa.

● Gure aldetik zer bait ezarri nahi genuke, Ber-nardo Estornés Lasa jaunaren baimenarekin.

Bat. Nik ez dut liburu hori «jorratu», soil soil aipatu baino. Dozena bat lerro baino ez diogu eskaini, neurriaren eta azalezko aipamenaren muga eta baldin-tza guztiekin. Ez dut kritika sakonik egin, oker nahiz zuzen berri eman baizik. Liburuei dagokienez, zer bait ganorazkorik egin izan dudanean, jakin izan dut ere informazio orrialde honetatik hanka egiten.

Bi. Ipuin bilduma den ala ez, hamar-hamabi le-rrotan ez dago beti zehatz mehatz matizatzerik. Es-kasiaren errua, dena den, enea da, eta kito. Hala ere, Estornés jaunak berak sarrean dioenez (101. zenb. 14. orr.): «Kontu sail ugariak ez badira, berenez balio aundi-aundiko ditugu. Ipui laburrak dira. Motxak».

Hiru. AUNAMENDIren liburuak aipatzen ditudan bakoitzean, gogaikarri, gutxiesgarri edo pozoingarri-ren bat esateko omen da.

Daitekeena. Hala ere, Estornés jaunak esne txar-rez hori idazten zuen artean. Luis A. Aranberri de-lako inoxo batek, inork eskatu gabeko honako hau argitara ematen zuen joan zen aste ZERUKO AR-GIAN, AUNAMENDIren enziklopediari buruz: Behin baino gehiagotan esana dugu, honako hau iruditzen zaigula azken urteotan erdaraz eta euskal kulturaz egin den lanik onena, eta beste horrenbeste errepika dezakegu oraingoan ere.

Bernardo Estornés Lasa jauna, bestalde, kexa da orain eta beti, AUNAMENDI gutitan aipatzen dela ZERUKO ARGIA honetan. Estornés jaunak badaki, baina ez du nahi sinetsi, AUNAMENDI mailako edito-rial batek, beste edozein enpresarak edonongo prent-satan bezalatsu, bere publizitatea ordaindu egin behar lukeela eta ondo ordaindu ere, besteok «tinduen» be-rri eman nahi dugunean ordaintzen dugun bezalaxe.

Baina AUNAMENDI euskal editoriala da, nonbait euskal aldizkarietako harremanetan, eta erdalduna, al-diz, bere emaitzetan.

✿ Azken bi aipamen

Uda inguruan egingo omen da Donostia eskualde-ko arte aztertze eta kontakteta.

Begarakoa ere laster egin nahi bide da, eta ondo-ren Tolosa eta Azpeitiko judizio eskualdetakoak.

Kontakteta hau Gipuzkoako Diputazioaren ardura-pean egingo da, eta ea aurrerantz, ezer bota aurre-tik zer dugun enteratzen garen.

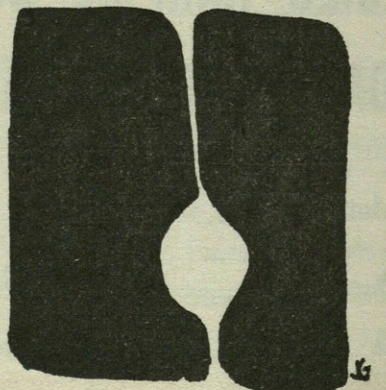
● Herri jaiak direla eta, hainbat tokitan nolabai-teko sasi-tabernak muntatu ohi dituzte ikastolaren al-de. Primeran deritzagu, ideia guztien beharretan bait gaude.

Edozenbat herritan normala dena, ez da ordea ho-rren normala Azkoitia. Azkoiti... Azkoiti bait da, eta udaletxeak ez zuen aiz behintzat baimenik eman.

Aurten ez da, horregatio, horrelakorik gertatuko, «Goiko Taberna»ko jabeek taberna osoa eskaini bait diote ikastolari, ekainetik aurrera hiru hilabete osoz hartaz balia dadin.

Eta ez bide da lehenengo aldiz, iaz ere utzi omen zioten ikastolari, udaletxeak ezetza eman bezain las-ter eman ere.

AMATIÑO

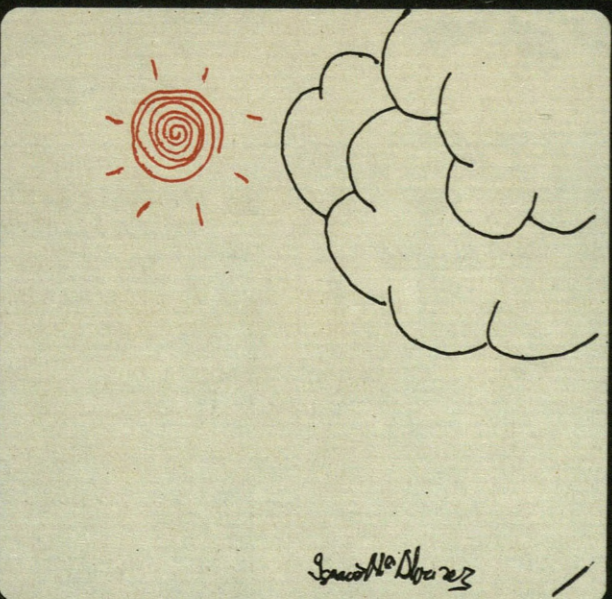
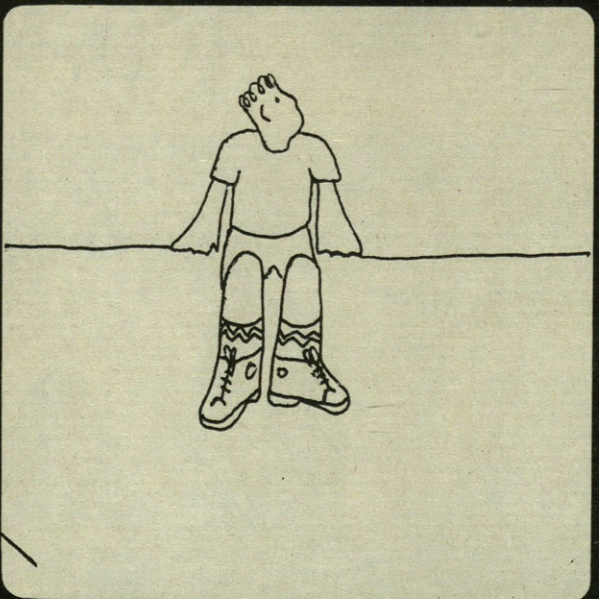
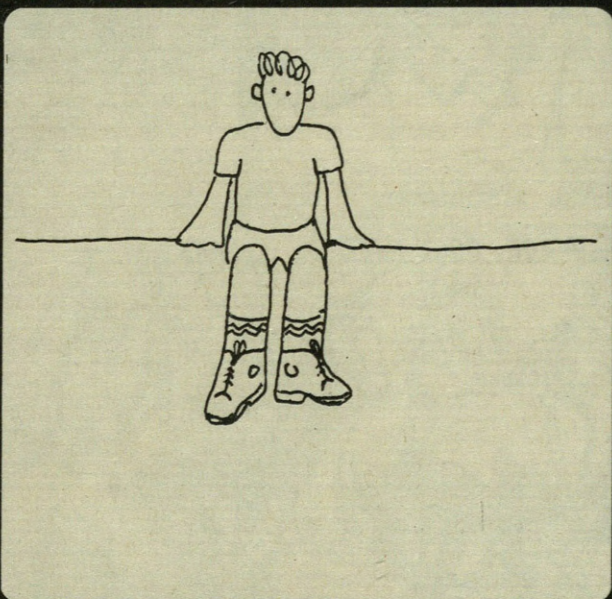
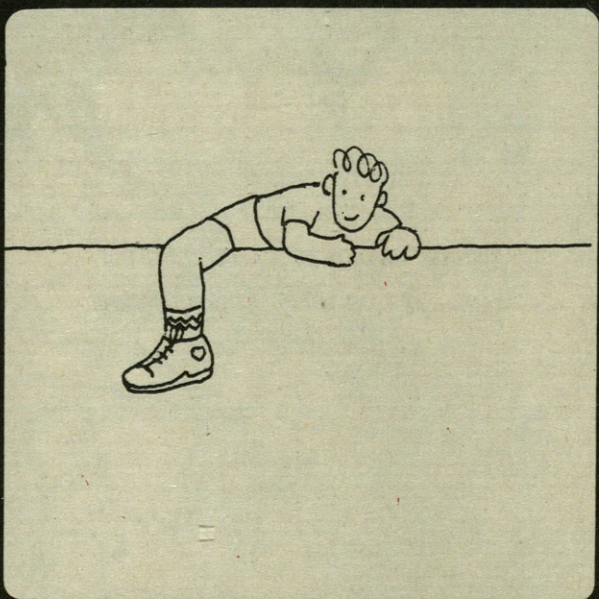
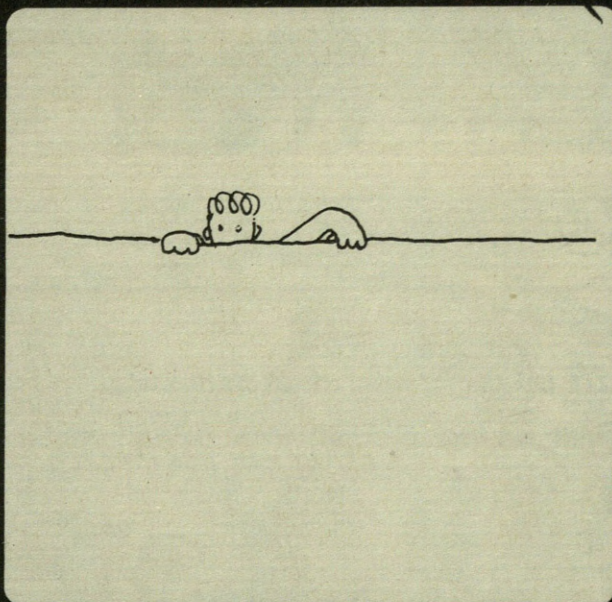
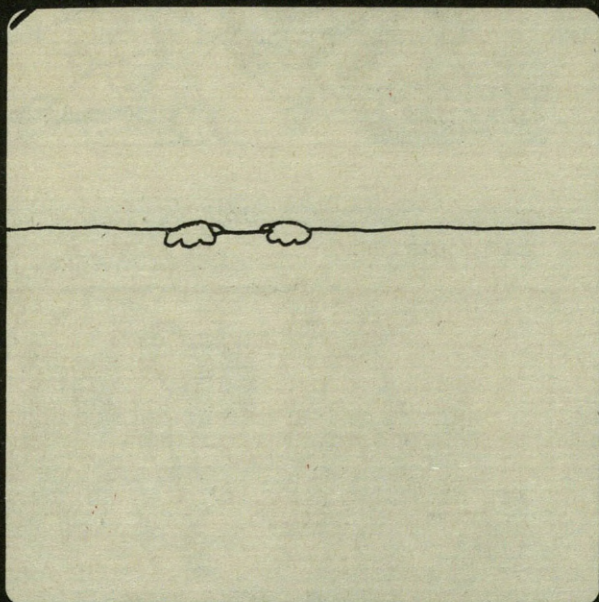

Lan
Kide
Aurrezkiaren

Komikia

CAJA LABORAL POPULAR

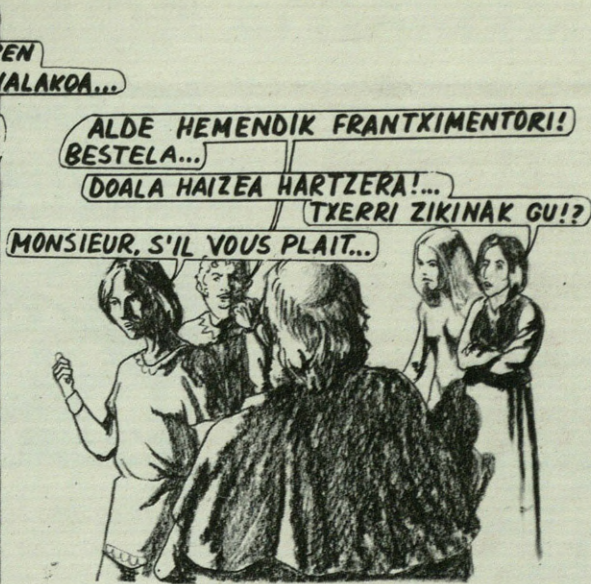
PICAUD... THIBALT PICAUD.
FRANTSESA NAIZ.

AIMERY PICAUD-EN FAMILIAKOA
OTE?

E... HARA... BAL... HURA ENE AITONAREN
AITONA IZAN ZEN. BAINA NI EZ NAIZ HALAKOA...

HARK EUSKALDUNOK TXERRI ZIKIN
BATZUK GINELA ESAN ZUEN, EZ DA?

ALDE HEMENDIK FRANTXIMENTORI!
BESTELA...

DOALA HAIZEA HARTZERA!...

TXERRI ZIKINAK GU!?

MONSIEUR, S'IL VOUS PLAÎT...

BAI, TXERRI BATZUK DIRA. NIRE AITONAREN AITONAK ARRAZOIA
ZUEN... CANIBUS EDENTIBUS VEL PORCIS EDS COMPUTARES...

HORIXE! TXAKUR BATZUK, ZAKURRAK EDO
ZERRITZARRAK HOBE!

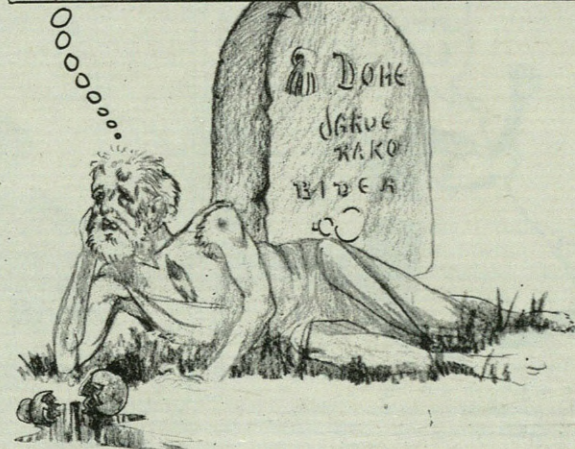
BAI, ZERRI BATZUK, BAI. EUSKALDUNAK BAINO JENDE TXARRA-
GORIK TOPA OTE DAITEKE INON?

EGUN ON, AMIGO! EZ DUK BIZIA GALDU NAHIKO, EZ DEAR?

EZ, EZ, ...BAINA... GLUP! NIK EZ DUT BOLTSARIK ETA...

BAI, TOPA DAITEKE TZARRAGORIK ORAINDIK

GAUA HEMEN PASATUKO DUGU

ONGI DAGO, NI BEHINTZAT NEKATURIK NAGO

PASA
HEBERESA
GATATUA

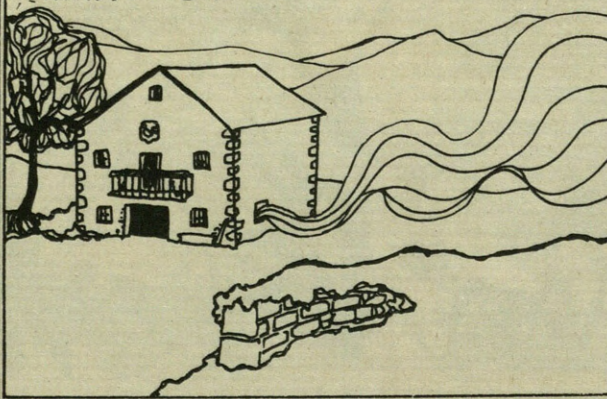

GAUEAN NORBAIT HELTZEN DA GAZTELURA

IREKI ATEA. BELASKO NAIZ

KRISKET
POPOLO
BETIRO
KILI-KOLO!

Bai USAINGOXA! AMONAREN SUKALDETIK DATOR.
ZER IZANGO OTE DA? PASTELA, MARMELADA

DENA DELA,... ONDOEN, SUKALDERA JOAN BE-HARKO DUTE KRISKETEK ETA POPOLOK

MOZKORTIAK

Edari zalegiak eta jatunegiak gerala euskaldunok, gaurko euskaldunok, ezin da ukatu. Ohitura onek, Euskalerriko gizartea arriskuan jarri dutela zioten sendagileek. Goti, sendagile ospetsuak bere azterketa bat egin zuen gai oni buruz.

Mozkorkeria gizartean, gizonezko gizartean, oso ezaguna da Euskalerrian. Emakumeen gizartean ez ainbeste. Gure aldameneko gizartean gertatzen dan mozkorkeria alpatu gabe, erbestean gertatzen dana alpatuko dogu. Laterri ori Alemania izango da, argazkia, orraitio, Frantzikoa izango da, Nancyn lortukoa.

Alemanian, gaur egun, 130.000 emakume ardo edo alkoholaren lagun andiak dira eta alkoholaren menpean jauzi dira betiko, ia betiko inozkorik gehien. Orain 20 urte, gutxi gora behera, andere baten izat, alkohola «tabu» bat izan zan. Orain ez ainbeste. Kanpoan, barnean edo bestetariko ardangeletan sartzea, alkoholaren edariak arzteko oso gaizki artzen zan. Baina lotsa ori galdu zan betiko.

Emakumeak gainera, etxe barnean mozkortzen dira, gizonak tabernetan, taldeka mozkortzen dira gainera.

Mozkorkeria, Alemanian, gaixotzea bezala da eta gaixo bezala artzen dira mozkortuak. Seguroak, isatzeko, kurso bat ordaindu bear dute. Kurso horrek 5 edo 9 ilabetekoak izaten dira. Baina osatzeko gaixoaren nahia eskuratu behar. Eta gaixoaren borondatea makalegia izaten da.

Emakume mozkortien artean, eskontze auste asko egoten da. Emazte mozkortiek lotsa berehala galtzen dutelako. Senar mozkortiak orraitio, laguntasun gehiago arkitu ahal dute.

Alkoholaren eskuetan jausteko gertakuntza berezi bat behar da. Emakume askok, miloika, zaletasun astun bat daukate, euren bakar-dadeagatik edo gaixo edo gaitz bategaitik: edateari eusten diote, irteera onena bezela. Aldameneko erakutsi okerre, gaztaroko ohitura okerre edo maitasun ezak, edatera erabiten diete emakumeei. Bizitzaren ezbeharak eroan ezinik edo bizitzaren akatsak astunegiak diralakoa, alkoholaren arkitu nahi dute atsedena, bizitzak eskeintzen dion zama arinago eroateko. Alkoholaren izpia asten da arratsaldietan, botila txikitxoak edanik eta bukatzen da goizero, botila andiak irumtsirik. Gizonek, Alemanian, garagardoa edaten dute gehien, emakumeek, orraitio, edari gogorrak: Cognac, likorak edo vermoutheak merkeenak.

Gizon mozkortien artean, ehuneko 55, langileak izaten dira, emakumeen artean, ehuneko 40, etxekoandreak.

Edarietarako ohiturak artzeko, urte txarrenak izaten dira 35 eta 45 urteak. Beste arrisku askoko taldea izaten da 55 eta 65 urtekoak.

Berezikuntza andi bat dago gizonezko eta emakumezko mozkortien artean. Emakume mozkortien artean pastilla irense asko arkitzen da. Anfetamina eta barbiturikoak, eta baita bere 10 edo izartzeko pastillak artzen dituzte. Nahaste onek oso gaiztoak izaten dira osasunarentzat.

Zer esan bere ez dago, nolako kalteak etortzen diran emazte mozkortien baten etxera, batez bere, semeak edo alabak azten ba-ditu. Nolako erakutsi okerrak denentzat.

Maitasun asko behar da onetariko ohituretan jausi direnentzat. Lehendabizi, beren gaitza ulertu behar dogu sakon sakonetik eta lagundu berehala: laguntasun aundia behar dute mozkorrek.

Laguntasun asko, bizitzaren alderdi onak erakusteko; bizitzaren poztasunak arkitzeko gure laguntasuna bear dute.

S. LARREA

Otsein

PENSATU ETA EGIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak

Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak

Lehor tresnak - Estufak

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, Indartsuak, Eta nora jo jakin bear da baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Otek guziak berekin dituz Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

KRISISAREN AZTERKETA, SAMIR AMIN-EK

Mendebaleko ekonomiak gora-aldi kementsua egin zuen 1948-67 urteetan. Kapitalismoak bizi izan duen aldi azkarrenetakoa izan da. Gora-aldia bukatu da, oraingoz, eta krisis-aldia nagusitu da munduko ekonomin. Produzio-era orok barnean daraman bere kontradizio larria: produzio-indarrak aurrera doazen arabera, produzioko erlazioak atzean gelditu ohi dira. Lege nagusi honen azterketa, batipat, kapitalismoaren baitan eta historian egin da. Halere, esango nuke, kontradizio nagusi hau produzio-era oreka dela.

Kontradizio hau ez da oraingoa, hasera-haseratik agertu da, eta, jakina, kontradizioaren sakontzeak ez du, nahi-ta-ez, behin betirako sistemaren etendura eta hondamendia ekartzen. Kapitalismoak lau gora-aldi eta beste hainbeste krisis-aldi izan ditu 1.800etik hona. Oraino, sistemak krisisaldiak garaitu ahal izan ditu, hazkundea eta zabalkundea dela medio, baina beti bere kapital-gintzaren edo kapital-metaketen eredu aldatu beharrez.

Beste erara esanez, krisisaldia garaitu ahal izateko, produzioko erlazioak aldatu eta eraberritu egin behar izaten ditu kapitalismoak.

Nolako aldaketak ekarriko ditu gaurregungo krisaldi honek, Zer esanik ez dago, anitzen azterlanetan agertzen dela krisis honen naturaleza ezagutu nahia, bai eta etorrera eta irteera igerri nahia ere.

Samir AMIN-en azterketaren mui-emaingo dut zenbait ataletan.

1948-67 aldiko hazkunde azkarra sortarazi duten industriak, printzipalki, zerak izan dira, ondasun iraunkorrek fabrikatzen dituzten industriak, eta guzien gainetik berebilerena, eta berebilak eskatzen duen eta berekin dakarren hirigintza funtzionala. USAko ekonomiak, Munduko Bigarren Gerra bukatzerako, industria «berri» horien egitura erakia zuen. Europak, Japonen eta U.R.S.S.ek, aldiz, esaterako, deus ez zuten hortatik, eta beren helburu nagusia «USAko ekonomia» atzema-tea bihurtu zen. Helburu honen eraginaz, inoiz ezagutu ez den neurriko aurrerakuntza egin zuen, hogeitertan, munduko ekonomiak.

Gora-aldi honen baitan, nazioarteko lan-banaketa aldatuz doa. Ameriketako (Hegoan), Asian eta, geroxeago, Afrikan industriagintzaren urratsak aurrera doaz. Imperialismoaren molde zaharkituak suntsitzen dira eta neokolonialismoaren jokabide berriak agertzen. Periferia bera ere ez da, halabaina, neurri berdinetan mugitzen, ez hazten, eta han-hemen ageri dira «subimperialismoaren» muskilak.

Nazioarteko bizitza, denboraldi berean, goitik behera ezarria eta jerarkizatua dago. USAren agintaritza, industrian, finantzatan eta harmatan, bere guzizkoa da. Dolarra diru universal bihurtzen da. Atlantismoa hedatu da. URSS bera ere, gerra itxurak utzirik, pakezko kidegora konbertitzen da. Egia esan, dio Samir Amin-ek, mundu hura ez zen «mundu bipolarra». URSS handia zen, baina, USAren ondorengor, bigarren azkarra baino ez zen.

Halere, hain iraunkor eta tajuzko zirudien mundu hura, 1967tik hona, oreka galdu, eta gainbeheraka etorri zaitu. Zer gertatu da, Samir Amin-en iritziz, krisis-aldi gogor hau ekarteko?

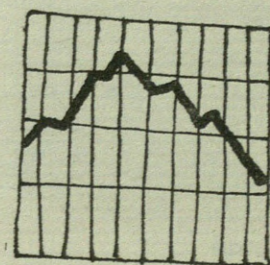
Europa, Japon eta URSS gero eta hurbilago zeuden USAko ekonomia-aren ondorengor. Baina, honen mailara heldu baino lehen lehertu zen krisisa.

USAko ekonomiak produktibitate edo eginkortasunaren aldetik Europa eta Japon-en aurrean zuen abantaila gero eta meharagoa zen. Baina alemanak eta japonesak, sortu eta erakiki zituzten industria eta lan-tegietan, ameriketarren mailan jartzen hasi ziren, eta USAren merkatuek monopolioa galdu zuten.

Kapitalaren irabazkina Europan hobe zen USA baino eta diru-kapitala erruz etorri zen kontinente zaharrera. Estrategia honek, nahi-ta-ez nazioarteko diru sistemaren hondamendia ekarri behar zuen, do-

ATZO

GAUR

larraren eroriarekin batera.

Petrolioaren krisiak eman zion mendebaleko ekonomari falta zitzaion bultzada, gainbeheraka erortzeko.

Samir Amirioren azterketa, oraino, esan dugun argudioetan ez da inondik ere orijinala. Amin-en azterketa, diagnostikoa, eta ikuspegia, guziz jakingarriak eta gogoetagarriak, krisi honen ondorioetan agertuko zaizkigu.

Europa, Japon eta URSS gero eta hurbilago zenden USAko ekonomia-rengandik. Baina, honen mailara heldu baino lehen lehertu zen krisisa.

USAko ekonomia, produktibitate nahiz eginkortasunaren aldetik zuen lehentasuna galtzeko zorian arkitu zen.

Izan ere alemanen eta japonesen lantegiak ameriketarren mailara hurbiltzera ari ziren eta USA, zenbait

merkatutako monopolioa galtzera zihoan.

Kapital-irabazkina Europan gorago zegoen USA baino, eta diru-kapitala Europan zetoarren saldoan. Dolarren markoen eske ziren. Alemaniako dirua ziurragoa zelarik, Bretton Woods-en sortutako Diru Sistema, beraz, dolarren ahulierekin batera, behera etorri da. Hontaz gainera, petrolioaren krisiak eman dio Mendebaleko ekonomiarik, krisisa lehertzeko falta zuen bultzada.

Samir Amin-en azterketa, zintzoki ematen saiatu garena, ez da, bistan dago, guziz orijinala. Amin-en azterketa, diagnostika eta ikuspegia, txit jakingarriak eta gogoetagarriak agertuko zaizkigu, halabaina, krisi honek, 1967 hasi den krisiak, erakarriko omen dituen ondorioetan.

G. ANSOLA

ATEATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

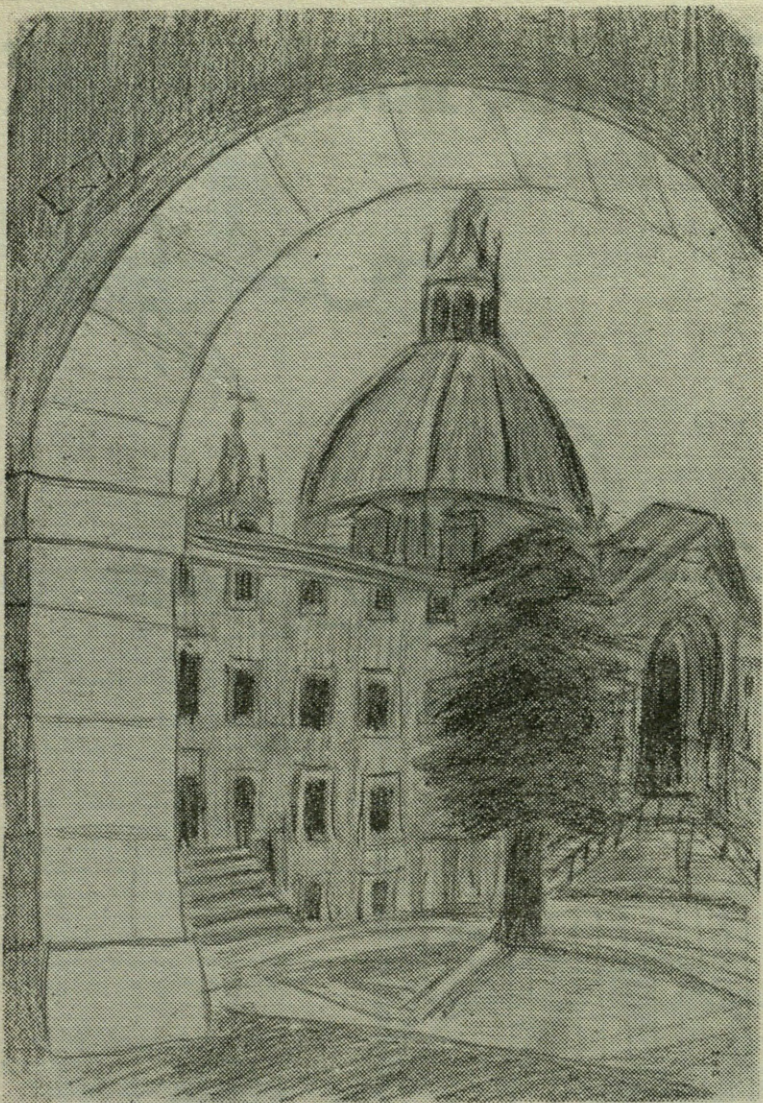
Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Edoardo Chopeitia

Getaria. 10 - Iriztegia: 417781 - Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

Lurdes Urzelai —13 urte— Urretxua
Lehen saria marrazkian

I. IDAZ ETA MARGO LEHIAKETA, LOIOLAN

Ikastolen arteko I Idaz eta Margo Lehiaketa hau Gipuzkoako Ikastolen Elkartek antolatua izan da.

Maiatzaren 18an izan zen Azpeitiko Loiola.

350 neska-mutikok hartu zuten parte. Batzuek idaz lanetan ihardun zuten, bestek marrazkiak eta margoak egiten.

Hiru talde egin ziren sail bakoitzean: 7 eta 8 urtekoek osatzen zuten talde bat; bigarrena, 9-10 eta 11 urtekoek; hirugarrena, 12-13 eta 14 urtekoek.

Bi epai-mahai izan ziren. Bata idazlanak aztertzeko. Bestea, berriz marrazki eta margo lanak neurtzeko. Ez ziren aukeratutako guztiak etorri.

Talde bakoitzean hamar izan ziren sarituak.

IDAZ LEHIAKETA

7 ETA 8 URTEKOETAN:

1. Saria, Eibarko Elena Laka Muñozek.
2. Saria, Aretxabaletako Nuria Arroja Aranburuzabalak.
3. Saria, Elgoibarko Alexander Arrieta Jauregik.
4. Saria, Arrasateko Miren Dorleta Lasagabasterek.

9-10 ETA 11 URTEKOETAN:

1. Saria, Eibarko Iñaki Basauri Bengoak.
2. Saria, Tolosako Aintzane Goenaga Alemanek.
3. Saria, Tolosako Arantxa Iturbe Maizek.
4. Saria, Eibarko Mirian Urrainki Beristainek.

12-13 ETA 14 URTEKOETAN:

1. Saria, Elgoibarko Agurtzane Azpiazu Sasiainek.
2. Saria, Beasaingo Oskia Zaberio Merzerosek.
3. Saria, Donostiako Ana Mendieta Lasartek.
4. Saria, Herrerako, Amaia Urrestik.

MARRAZKI LEHIAKETAN

1. Saria, Legazpiako Joxe Luis Ugartek eta Urretxuko Lurdes Urzelak.

Sari berdina, berriz Debako Karlos Galarragak, Azpeitiko Iñigo Unanuek eta Herrerako Iñaki Muruak.

MARGO LEHIAKETAN

6-7 ETA 8 URTEKOETAN:

1. Saria, Zumaiako Ramon Egigurenek.
2. Saria, Elgoibarko Edurne Odriozolak.
3. Saria, Elgoibarko Anton M. Artamendik.
4. Saria, Elgoibarko Emanuel Sotak.

9-10 ETA URTEKOETAN:

1. Saria, Eibarko Mikel Urdangarinek.
2. Saria, Elgoibarko Ramon Unzillak.
3. Saria, Beasaingo Silvia Muñozek.
4. Saria, Zarauzko Gorka Izetak.

12-13 ETA 14 URTEKOETAN:

1. Saria, Bergarako Jesús M. Otamendik.
2. Saria, Donostiako Peru Saiz Elizondok.

Sari berdina, Donostiako Etxitxu Erentxunek, Jose Ramon Aierzak eta Bergarako Jose A. Izak.

ERRIALDE

IDAZ ETA IKASTOLA

NIRE GOGO ETA AMETS HANDI BAT

Egun batetan amets bat egin nuen: etxe handi batetan bizl nintzen, txakur ttipi bat neukan eta lorategi ikaragarriko bat, lore polit, kolore edo margo askorekin.

Egunoro, goizetan, nere zakur Beltzeri janaria ematen nion, eta loreri ura botatzen nitzien. Honela nere etxea herriko politena eta zoriontsuena egin zen. Gau batetan, leihora irtenda, izarrak ikusten nengoela, izar batetik gauza bat irten zen, brillo handia zeukan, lehenengo ez nuen ikusi ondo, baina gero urreratzen zijoala, katilu handi bat zela ikusi nuen, bertan gizon ttipi orlegi-orlegi bat zegoen eta azkar-azkar nere lorategira zetorren.

Nik hura ikustean, korrika irten nintzen eta katilua gelditu zen tokira abiatu nintzen. Han zegoen katilua, baina gizon orlegiak alde egin zuen. Esnatu nuen Beltz eta biok, gizon ttipia bilatzen asi ginen. Han zegoen, gixajoa, arrosa handi baten gainean. Artu nuen eskuetan eta etxera eramane nuen. Anak, muellezkoak zituen eta buruan bi antena luze. Sartu nuen pospolo kaja batetan eta musuzapi batekin tapatu.

Urrengo goizean, zarata arraro bat entzun nuen eta esnatu egin nintzen, pospolo kaja zabalik zegoen, eta gizonttoa mahai gainean, euli bat hiltzen, antena luze haiekin gauza zuri bat botatzen zion, tximist bat bezalakoxea, eulia piskanaka-piskanaka lotaritzen joan zen eta azkenean galdi-geldi gelditu zen.

Orduan gizonttoak artu eta jan egin zuen. Bildurra eman zidan eta anka egin nuen, baina laister da-

mutu nintzen, etxetik zarata handiak ziren. Ze ote zen hura? Joan nintzen laisterka, baina beranduegi. Etxe guztia mogitua zegoen: kajinak aterata mahaian, eta aukiak ankazgora, janariak, paperak eta beste lurretik zehar.

Orduan Beltz etorri zen korrika eta bidean bi loreontzi eta auki ttipi bat bota zituen lurrera.

Hasi ginen berriz gizonttoa bilatzen eta klabin gorri baten gainean bilatu genuen. Gizonak ikusi

egin gintuzen eta guregana etorri zen saltoka. Beltz zaunka hasi zen, baina gizonttoa nere bizkar-gainera igo zen eta ile batetik tiraka hasi zen, apurtu eta jan egin zuen, gero, nik ez dakit nola lurrazpian sartu zen eta gauerarte ez nuen ikusi.

Gaeen nere ohera etorri zen, ni lo nengoen eta ez nintzen konturatu, baina Beltz beti begiak zabalik zegoen eta zaunka hasi zen. Esnatu nintzen eta han zegoen gizonttoa lo nere ondoan. Egun hortatik aurrera ez nuen eduki bildurrik eta oso lagun egin ginen.

Pasa ziren egunak, asteak, ilabeak eta gizonttoari bere etxera joateko gogo egin zitzaion, pena handia hartu genuen Beltzek eta nik, baina berak bere izarretara joan behar zuela esaten zuen eta azkenik sartu katiluan eta tximista baino azkarrago han joan zen.

Izarrera ailegatu zenean, katilua berriz etorri zen nire lorategira baina, oraingoan hutsik. Gizonttoak bialdutako erregalia zen. Hartu genuen eta etxeko mahai gainean laga genuen. Gaeen izarretara begira nengoela, argia ikusi nuen. Zer ote zen? Leihotik sartzen zen eguzkiaren argia. Han zegoen nire ama ohe aurrean eta ni logure handiarekin ohean etzanda.

Jaiki nintzen eta ikastolarako bidean nire ametsetako gizonttoarekin pentsatu nuen.

Sekula ez zait ahaztu amets hura, eta egun batetan hartuko dut katilua eta prueba egingo dut izarrera joaten, gizonttoa ikustera.

AGURTZANE AZPIAZU

TXORIAK EZ DU KAIOLAN BIZI NAHI

Nere amonaren etxean Gorri bizi da bere kaiolan.

Gorri txantxangorri bizkor eta alai bat da.

Gaur nere amonak delitu dit bere etxera joateko esanaz.

—Ikusi ze goibel eta triste dagoen Gorri, esan zidan.

—Zer gertatu zaizu, Gorri, galdetu diot txoriari.

—Gaur, amonak leihoa ireki duan, konturatu naiz zein ederra den askatasuna. Txoritxoak kantari, zuhaitz batetik bestera saltoka ikusi ditut, esan zidan.

—Baina, ez ahal zaizu kaiola polit hau gustatzen? Eta amonak ematen dizun janaria?

—Kaiola polita da, baina espetxe bat. Urrezko espetxe bat. Eta janaria, kanpoan ere hartzen da. Askatuta banego, nere laguntxoekin jostatuko nuke. Eta lorea usaindu ahal izango nuke. Mendiak eta zelaia berriz ikusiko nituzke.

—Baina ez ahal dakizu kanpoan ume gaiztoak daudela? Tiratxinarekin txoriak hiltzen dituzte.

—Mesedez, zabaldu egidazu kaiola, eta laga ihes egiten, bestela trixturaz hilgo naiz.

—Ez, nik ezin dut hori egin.

—Gaur ere txarto dago, esan dit amonak, berriro ikustera joan naitzen. Zainduko ahal zenuke errekadu batzuk egitera noan bitartean?

—Bai. Gustora zainduko dut.

Baina nere intenzioa, txoria askatzea zen.

—Gorri! esan nion txoriari. Amo-

na joandakoan askatu egingo zaitut. Ihes egizu, eta bizi zure lagunekin mendian. Etorri zaite egunen baten ni ikustera.

—Bai, bai. Etorriko naiz zu bisi-tatzera.

Orain, beti, askatuta dauden txorien artean Gorri dagoela iruditzen zait, eta pozik dagoela.

IÑAKI BASAURI

MARGO LEHIAKETA

KARTEAK ANTOLATURIK

IKASTOLA MAITE EZ DUEN GIZON BAT

Nere auzokoa: Robustianok ez du ikastola maite.

Esaten du bakarrik txarrikeriak ikasten dala, eta beste eskoletan zer? Ez dakite zenbat diren lau eta lau. Hal, hal, hai gu burlatzen gaitu eta oso zikina da; praketako ipurdian lauki handi bat du. Zein barregarria den, baina oso gaiztoa da. Ez da joaten elizara eta ez daki Jainkoarekin hitz egiten.

Guk gure ikastolataz hitzegiten diogu, oso polita dela, handia, garbia... Baina ez digu kasorik egiten, ezer ez dio ajola, bakarrik bizi da, eta beti postizuak darama.

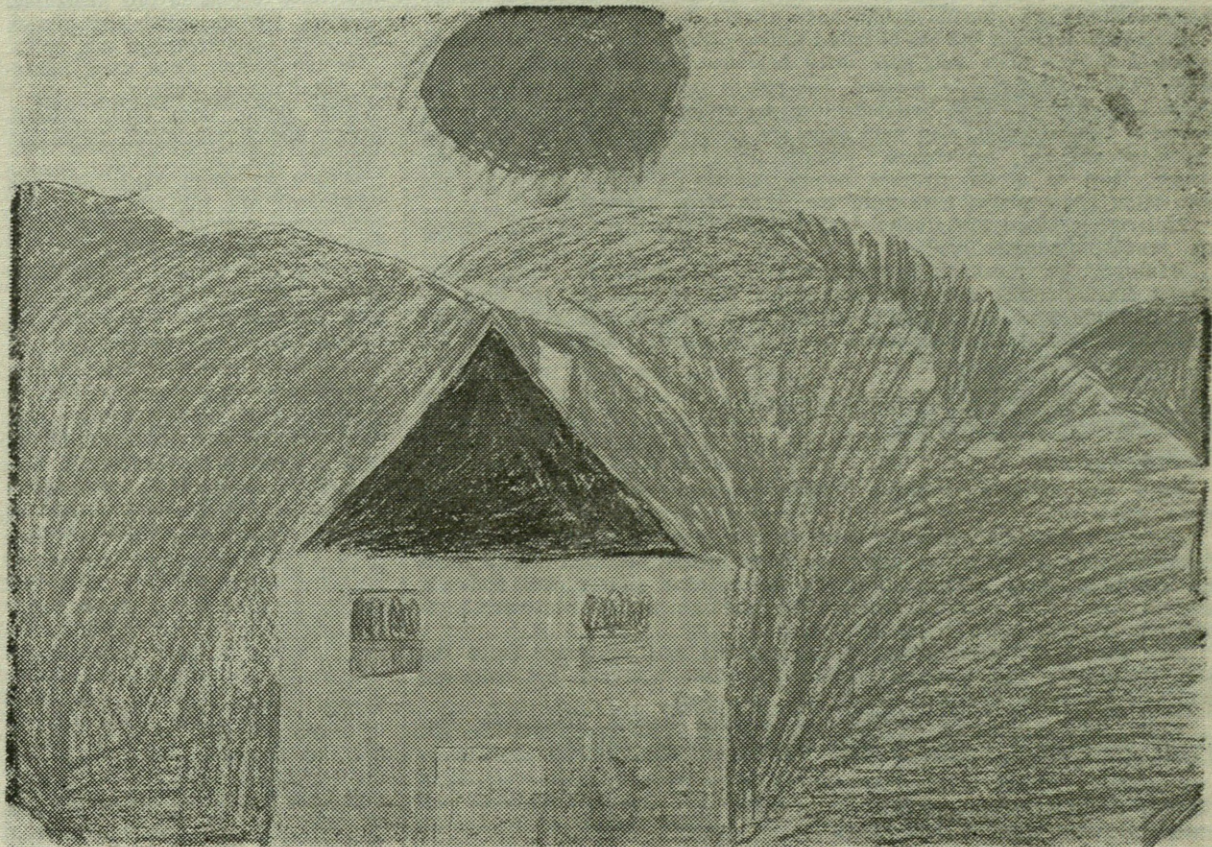
Gure maisuari gustatzen zaio ikastola baina ez zaio gustatzen garrasi egitea. Esaten du langileak garala baina ere oso zaratariak. Esaten du ere oso merkeak ginelako erosi ninduala nere amak eta horregatik asko inzango ginen familian.

Robustianok ez du maite ikastola bera ez delako joan, baina nik ulertzen dut. Pena handia ematen dit, baina batzuetan gorrotoa diot.

Beti dabil burlaka baina bera ez baldin bada joan, zergatik burlatzen gaitu? Nik hori ez dut lertzen baina ulertzea gus-tatuko zitzaidan, hain bakar eta ilun dago, laguntzea ere gus-tatuko zitzaidan.

Baina bakarrik dakit hilko dela. Kartel batekin ipiniko duela: «Gora gure ikastola».

Elena Laka — 8 urte
Elbarko Mogel Ikastolakoa
Bere mallako lehen saria

Ramon Egiguren — 8 urte — Zumaia
Maila horretako lehen saria margoan

NIRE GOGO ETA AMETS HANDI BAT

Ez nekien egia ala amets bat zen. Baina egia balltz, egi edo-rra zen benetan.

Bakarrik nengoen, ez nuen ezer entzuten, bakarrik, txori gazteen abesti berriak. Eguzkia, zuhaitzen adar eta ostotik sar-tzen zen, isilik, izkututuz, eta be-larraren gainean gelditzen zen, han bukatzen zen bere bide lu-zea.

Hantxe nengoen ni, eguzkiak bere bidea bukatzen zuen tokian, txorien abesti berriak lehenengo aldiz entzuten ziren tokian, inor, inor ez zegoen toki hartan.

Ez nekien etzan edo ez, be-lar bigun hura zapaltzea ez zen egokia toki hartan. Azkenean etzan nintzen, begiak itxi nituen, toki hura betirako nere buruan sartu nahi nuen, amets bat bal-din bazen neretzat, nere gogoan, gorde nahi nuen.

Toki hartan, zerua eta lurra bat egiten ziren, egia eta ame-tsa (bat egiten ziran) gauza be-rra ziren... Ez nintzen ezertaz oroitzen.

Hura mundu berri bat zen, mundu eder bat.

Halako batean zerbait sentitu

nuen aurpegian, begiak iriki ni-tuen eta berriro, nere burua hiri handi hartan aurkitu nuen, han dana soinuak, garrasiak, nega-rrak ziren.

Begiak itxi nituen berriro, to-ki hura nahi nuen gogoratu,

mundu berri hartan sartu behar nintzan, baina ezin, itxi nituen berriro begiak, baina mundu hark ihes egin zuan.

Bai, benetan amets bat zen.

Ana MENDIETA

Peru Saiz Elizondo
Margoan 2. saria
Donostiako Lizeokoa

NIRE GOGO ETA AMETS HANDI BAT

Nere betiko ametsikan han-diena izan da momentu batean ilda egotea.

Badakit, askok esaten dida-te erotua nagola, baina nik ez dut uste erotua nagoenik, amets hau izateko nere arrazoiak dauzkatelako.

Nere amets honen arrazoiak hauek dira: jakin nahi nuke il da gero nora eramaten gaituen, zer sentitzen dugun, gure gor-putzeko organoak eta zatiak nola gelditzen diren, beste ildakoe-kin elkartuko geran.

Nik dauzkaten kezka hauek danak askotan galdetu dizkiet nere lagun eta beste persona batzuri, ez didate ezer erant-zun, ni bezala daude, baina ni haina kezkatuak ez. Nere bu-ruari ere askotan galdetu diot, baina ez dit erantzun jator eta konkreturik eman.

Nere ustetan ildakoan era-maten gaituzte kanposantura, eta han askok esaten diate, le-ku honetara gorputzez erama-ten gaituzte, baina espirituz?

Hori da ba nere kezkarik ha-undiena eta nere amets hau da baez ere kezka honen erantzuna jakiteko.

Kezka honi buruz esan diate gu ildakoan, espiritu edo ani-ma zerura dijoala eta zeruan Jainkoarekin, aingeruekin eta beste ildakoe-kin poz pozik eta alai jolasean ibilliko gerala eta gainera fruta goxo eta ez eza-gun guztiak eta gozo asko ere jango ditugula eta ezaigula eze-rre faltako.

Nere ustetan hau dana fan-tasia eta imaginazio utsa da, eta honekin adierazi nahi digu-te gure Jainkoa oso ona dala, baina ildakoan ontasun hauek ez digu faltarik egiten, emen mundu honetan bizi gerala bai, behar dugu.

Beste ildakoe-kin elkartuko geran? galdera honek erantzun-ik ez du izan. Nere ustetan, kanposantuan bai, elkartuko gera, baina hortik aurrerako erantzuna, nere buruak ez du izan eta ez du eman.

Ildakoan nora eramango gai-tuzten, espirituz beste batzuek ere esan diate iluntasun eta utsune ikaragarri batean sartu-ko gerala. Batzuek esaten dute iltzen geranean, il gerala bio-tzak failatu duelako, baina besteak esaten dute biotzagai-tik ez baina zerebroak failatu dualako zergaitik zerebroak era-biltzen du gure gorputz osoa, ni iritzi honekin nago, nere us-tetan iritzirik jatorrena hau da, baileike ni erratua egotea.

Nik uste dut arazo hauek da-nak euki ezker ez dut uste erotua egotea danik amets hau eukitzeagatik. Nik uste dut obe-rena izango litzakeala momen-tu batetan ilda egotea, erantzuna, benetako erantzuna eza-gutzea eta gero kezkarik ez dau-kaenen berriz ere gure bizitza normalera etorri.

Hau bai amets ezin egineko eta neretzako zoragarria!

Oskia Zeberio

IPAR EUSKAL HERRIKO BERRIAK

“NOIZ”: 25ean Ligi-n (Zuberoa)

Dela egun guti Beasango “Usurbe” zineman eman zen “Noiz” antzerkia. Jende anitz mone zen antzerkia ikusten. Txaloea ere ugari entzun omen zen. Daniel Landart, antzerkigilea, eta bere lagunak, antzestzaileak alegia, oso kontent omen ziren.

Egun hartan joan ez ginenok ere agertu nahi genduke gure poza eta esker beroa. Norentzat eta zergatik?

Norentzat? “Usurbe” zineman bildu ziren guztientzat, eta, batipat, hango ontzuleentzat. Nork entzuna baldin bada atsegin da mintzatzea!

Zergatik? Arrazoin bat eta bi baino gehiago izanen da. Segur gara pundu horretan! Bainan bada bat, gure ustez behintzat, nagusi nagusia. Zein da hori? Euskal Herria nola osatzen den agertu nahi denean, eta arlo horretan bada hamaika lan, herriokabidea deritzaigu bide ederrena, ez ordea errexena! Honekin zera esan nahi dugu eta ez besterik: “Usurbe” zineman, “bestaldekoak” eta “hemengoak” elkartu zirela “Noiz” antzerkiaren aldamen. Hori ez al da arrazoin nagusi nagusia “Usurbe” zineman, dela guti, bildu ziren guztiei gure poza eta esker beroa agertzeko?

Naiatzaren 25ean Zuberoako Ligi herrixkan eman zen “Noiz” antzerkia. Jende anitz omen zen!

Badirudi, ipar aldekoek antzerkia espresio bide berezitat hartu dutela. Daniel Landartentzat antzerkia bide berezi bat bilakatu da eta bere asmoa da bide hori are eta gehiago hedatzea euskaldunon artean. Beraz euskaldunok jarrai dezagun, baita ere, bide horren barnetik!

YOLDI-n, LARZAC-ken... BASERRITARRAK KEXU DIRA

Joan zen urtearen amaieran Yoldin montatu zen toberaz mintzatu ginar lehen ere.

Larzac Occitania-ko eskualde handi bat da, Lyon-dik aski gertu dago. Eskualde honetan baserritar asko da. Baita ordea, bestelako jende mota bat ere bada, hots, militarrek! Hauek lur zabalak dituzte, eta, oraindik, gehiago nahi. Eta, noski!, militarrek lur gehiago izanen badituzte baserritarrek, lehenik, atseki eman behar hori.

Eta Larzac-ko baserritarren izenean majina bat agerkaldi eratu da, mola Occitania-n hala Frantzia guztian. Horrelako agerkaldi bat baita ere izan zen Donibane Garatzin, orain dela egun guti.

Segur gara Larzac-ko baserritarren burruka hobeto ezagutzeak ipar aldeko baserritarren burrukarri indar berriak ematen dizkiola.

“HITZ” 3 GARRENA

“Hitz” 3 garrena salgai dago.

Oraingoak zazpi atal berezi ditu. Atal hauen izenburuak hara hemen:

- 1.—Euskal herria 75.
- 2.—Mundu Zabalean (Vietnam, Cambodge...).
- 3.—Azterketak (Zuberoa-berri).
- 4.—Askatasunaren Guduak.
- 5.—Kritikak (Diskak, liburuak...).
- 6.—Herriaren Lekuko (Belocq-ko Iratzader-rekin).
- 7.—Irakurleen hitza.

“ZABAL” 13 GARRENA

“Zabal” 13 garrenaren berri ere eman nahi dugu. Maiatza-Ekaineko zenbakia da oraingo hau. Zortzi atal berezi edo handiak ditu.

- 1.—Nolako Den Gure Sozialisma.
- 2.—Abertzale Sozialista Erakundetzeaz.
- 3.—...Kritikatu...
- 4.—Bretaina Handiko Herriak.
- 5.—Irlanda Kolonizatua.
- 6.—Kurdistan Eta Eritrea.
- 7.—Flamendar Deputatu Batekin Solatzean.
- 8.—Louis Althusser-en Autokritika Gaiak.

LIBURU BERRI BAT EUSKAL HERRIAZ

Dela zenbait egun, liburu berri bat argitara da. Liburuaren izenburua hauxe da: “Le Pays Basque”. Liburuaren egilea, berriz, Georges Viers da, prantzea jaiotzez baina Euskal Herria, batez ere ipar aldekoa, ongi ezagutzen duena. Hain zuzen, orain urte batzuk badira Georges Viers Euskal Herria etorri zela. Baigorri lizeoan erakatsi zuen denbora gure kondaira eta egungo pundu berezi batzuk astertu zituen. Gero doktoraua egitea Frantziara itzuli zen, Toulouse-ko irakasle bilakatuaz. Orain, urteak piloka dituela, bainan beti bezain gazte sentituz, gure artean dago, Ezpeleten.

Bere liburu berriak 180 orri ditu. Zazpi atal nagusiek osatzen dute “Le Pays Basque” delako liburuak. Zer da gai?

- 1.—Euskal herriko Kondairaz.
- 2.—Kritika.
- 3.—Ipar Aldeaz.
- 4.—Hego Aldeaz ere bai zenbait pundu jakingarri.
- 5.—Abar.

Beste gauza gehiago ere ikus daiteke bertan. Liburuaren hitz-aurrea Haritselarren baitan da.

Gure ustez, liburuaren eginkizun nagusienetarikoa bat hauxe litzake: Euskal Herriaren berri, batipat ipar aldekoa, eman kaleko eta ez hain kaleko diren jende guztioi.

Georges Viers jaunari esker anitz liburuagatik! Eta ea liburu hori irakurriko duten gazte batzuek, egun batez, euskaraz argitaratzen dituzten honelako gai berezi hauk. Baldin hori pasatzen bada, eta zergatik ez?, Georges Viers kontent egon litzake.

URZOLA

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTIAK

Bla de Lezo Kalea, 6
Irteerak: 41 29 65

DONOSTIA

Ongi etorri, Zulaika

«...Inoliz kartzela edo erbeste sofritzea merezi ez izanaren kulpabilitate konplexoa bizi dugunok...» (Zulaika).

Poema sendo batekin agertu haiz gure atera: hator ongi, — heurre etxera. Hira poema ospa genezakek — hik eta guzlok — idazle berri baten su edo tinta bataioa ospa genezakek, orobat, eta Etxeparek abiarazitako aire hartan, eskuak harturik, «eta i lelari bai lelo leloa, zarai leloa... goazen oro dantzara».

Denok pozen gaituk eta gureak hire poza haunditzenago dik, apika.

Hemen hasten dituk zazpi bozkario eta doloreak, halare.

Jakin hezak nora etorri haizen, etorri: euskal idazlearen bidea gurrubidea duk. Bide zaila.

Mitorik ez diagu behar eta ezta konplejorik ere. Hik aitzakia eta aukera ematen didak, aspaldian esan nahi nuen zerbait esateko.

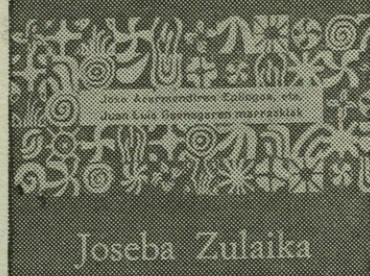
Estimaziorik haundiena idaz lanak gaur ez dik. Politikoei, ekintzaleek, fama gehiago diate. Kantariak fama gehiago diate. Eta arrazoiz, nik uste. Zeregin diferente asko zegok. Idazleona inportantea duk, baina ez inportanteena. Zailena ere ez duk. Arriskutsuena ere ez. Besterik ez balitz horregatixe bakarrik ere, euskal idazle bati ondo zertokioket apal samar egotea. Gizonak apenas zedukak arrazoirik, zergatik harroskotu. Euskaldunak are gutiago. Eta euskal idazleak denetan gutien-gutiena.

Denentzako haina lan zegok. Eta denontzako haina leku zegok zaruaren azpian. Dantzari txarrak bakarrik zapaltzen dizkik lagunaren hanka punttak eta txokatzan dik inguruko guziekin. Bere kulp duk hori, ez leuarena eta ez dantzarena. Halabaina, euskal korroan kompetentzia izpiritu harrigarri bat sortu duk, eta ezin diagu elkarrekin txokatu eta elkarri hanka punttak zapaldu gabe dantza egin. Politikoei kulturalistez burlatzen dituk. Intelektualek eta poetez burla egiten duk. Eta ez duk zaila, nahi izanez gero. Burlarako haina arrazoi beti zegok. Gure etxean batez ere. Baina politikoez burla egiteko apenas zegok arrazoi gutiago. Eta, bai, politikoez ere burla egiten du. Abenturero hutsak direla, esaten du, eta abar. Eta haiek, oster: *lengua sin manos, cuemo osas fablar?* Eta intelektualek, atzera: bururik gabeko aktibistak... Eta abar. Burla duk munduko gauzarik errazena. Eta errazenera jo diagu. Elkarri burlaz-burla gabiltzak.

Eta alderantziz, bakoitza bereaz harrotzen duk. Politiko edo politike-ro askok errazegi aurkitzen dik politikan konpentsazio bat, bere burua gloriatz eta koroaz koroatzeko. Gizonaren xelebrea, gero! Kalamidadeak ere bere glorien artean konpentez gustatzen zaio. Gartzelara erortzea, edo ihesi joan beharra, ondo begiratuta, frakaso bat duk. Eta burugabekeria zirudik frakaso martirio bihurtu eta frakasoaz harropuztea. Zorakeria zirudik, halare, gartzela eta herbestearen inbiritan (erdi inbiritan bakarrik bada ere) beratzeta eta urteza. Norbaitek bere sofrimutuari harrotzeko motibo baderitza, ordea, eta nekeak irabazi haundiko akzio bihurtzen baditu, gaizki hartuko al zioagu? Intelektual batek piska bat inteligente ere izan behar dik. Eta ez zegok oso inteligente izan beharrik hori konprentzeko. Gartzela eta herbesteak patua dituk. Patu gaitza. Zorigaitza. Inork ez dizkik apropos bilatu. Bestalde, inork egin zigun injustiziarik apenas ohora eta harro zezake inor, oraindik gizalege arrastorik gelditzen bazaigu behintzat. Gure gartzela edo desterrua injustizia dela benetan sinetsita bagaudek, ez zedukagu zer harroturik gertakaria hortaz, eta bai zer lotsatu eta zer tristatu.

Norbaitek bere sofrimutuak bere pribilegio bihurtu nahi baditu, bai, nazkagarria duk hori, bai, penagarri duk hori, bai. Baina intelektual baten lehenengo obligazioa, eta bigarren obligazioa, eta hirugarren obligazioa, eta betiko obligazioa, hori konprentzea duk, amor eman gabe. Gaurko euskal intelektualek ez dik eskubiderik bere burua beste horrekin konpentezian ikusteko. Idazlea, edo kulturalista, politikoa bezalaxe, banaloriari emana

Adanen
poema
amaigabea

Joseba Zulaika

duk, Gustatzen zaio, horratio, bere burua edertzea eta edertuta ikustea. Gauza denak bezala, hau ere anibalentea duk eta ni ez nauk banaloria hori kondentzen duen moralista puritanoetarik: idazlea irakurletatik bizi duk. Bere arrakastak biziartzen dik. Irakurleen oihartzuna behar dik, biziko bada, beberoak haizea behar duen bezalaxe. Ez zegok hori gaitzesterik eta ez gutiesterik, anibalentea bada ere. Eta idazleak zein zail duen gaur, ez zedukat inori esan beharrik, idazleoi ere ez dagokigun neurri politiko bat besterik aplikatzen ez zaigun artean. Idazleak horren kontra joan beharko dik. Idazleak bere lekua defendatu behar dik. Baina ez bere lekua politiko bihurtuz, politiko antzak hartuz, eta politikorekin konpentezian sartuz.

Zenbait idazle eta intelektualek, izan ere, kandelorik altueneko kandela izan nahi duela, zirudik. Eta bere burua beste guztien gainetik altxatzeko, beste guztiei burua

makurrarazten saiatzen duk. Bazirudik, zenbait intelektualek ezin sofritu duela, oraingo egoera honek politikoei ematen dien lehentasuna. Derrigor berek izan nahi dutela vedetteak. Ezin jasan dutela, jendeak gehien miresten dituen heroek, beste batzuk izatea.

Poetak, hots, intelektualek, Marxek esan ohi zuenez, lausengu eta palagu zale ase ezinak omen dituk, ez zekiat zergatik. Denak omen dituk *plus ou moins des courtisanes et il faut les cajoler, pour les faire chanter*.

Hemen izpiritu txotxolipurdi bat oso zabaldua zegok: abenturak egiten edo gabiltzala. Heroetara joan. Eta ez zegok horrelakorik. Hemen eta orain, lanean ari gaituk edo ez gaituk ezertan ari. Lanean eta ez beste ezertan. Ez saltsa egiten, ez martirio bila eta ez ezertan. Eta herri gizagajo honen alde lanari ekin diok, martirioren bat edo, bere buruaren ukoa behintzat, bidearen hasiera-hasieran onartu dik. *Amor fati*, esaten zigan Mitxelenak. Uko honek ondorioz laster ekarriko dituen oinaze eta martiriok, agoantatu beste erremediorik ez duk egongo. Ez oinazeagatik eta martiriogatik beragatik, lanagatik baizik eta lanak horietzek dakarzielako, orain oraingo. Lana duk herri honi eman diezakegun hoberena, eta ez martirioa. Ez dezagun ahaztu, herri baten zerbizuan ari garela eta ez geure salbazio —ohore, etc.— bila.

Hator ongi, hator lasai. Makina bat konparazio ero entzun beharko duk. Hamaika erreprotxe zoro. Giron zegok hori. Kitarra jotzen ari haizela, esango zaik. Baina zer: horixe duk hemen behar dena, bakoitzak bere kitarra ondo jotzea. Ez mitorik eta ez konplejorik behar diagu = lujo gehiegi huke guretzat.

Joxe Azurmendi

“Joxemiel Barandiaran II garren jakintzaldia”

ATAUN 1975

Ekainak 3, 4, 5, 6, 7 eta 8

Hitzaldiak S. Gregorio hauzoko aretoan, arratsaldeko 8,30etan:

Ekainak 3 (asteartea)

«EUSKALHERRIA XIXGARREN GIZALDIAN» Leopoldo Etxeberriak.

Ekainak 4 (asteazkena)

«KULTURAZAZ, ZER?» Luis M. Mujikak.

Ekainak 5 (osteguna)

«SOZIO-EKONOMIKO EGOERA» Iñaki Larrañagak.

Ekainak 6 (ostirala)

«IRAKASLEKINTZEN BIDEETAN» Xabier Mendigurenek

Ekainak 7 (larunbata)

S. Martin auzoko «Altzanipe» zelaian eta gaueko 10etan:

ABESLARIEN JAIALDIA

Oihartzunak

Pantxoia eta Peio

Gorka Knorr

Amagar

Gontzal Mendibil

Hibai Rekondo

eta Laja-Iturbide trikitixalariak.

Ekainak 8 (igandea)

goizeko 8,30etan: Kalek-kale herriko txistulari talde berriarekin.

goizeko 12etan: LAZKANO eta GORROTXATEGI bertsolariak eta «Altzanipe» zelaian:

arratsaldeko 6etan: IRAULTZA dantza taldearen jaialdi berezia.

Ondorenean, ERROMERIA Laja-Iturbide eta herriko txistulariekin.

JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIA

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

ELIZAREN BERRI

NORI BERE:
DANIELOU KARDINAL OHIARI ERE

1974eko maiatzaren 20an, orain urte bete hain zuzen, hil zen Danielou kardinala. Parisko dantzari «alai» horietako baten apartamenduan hil ere.

Eta iskanbila, eta esamesak.

Baina, ez zegoen ezer garbi arazoa. Eta neuk ere halaxe agertu nuen orrialde honetan bertan. Baina, sexu arazoa beste ezer ez bezalakoa izaki, eta tartean kardinal bat gainera, esku-igurtzi ederrik egin zuen zenbait jende: besteren arazoz nork berea xuritu nahiz edo.

Jesulaguna zenez, esan zitekeen eta espero, jesulagunek zer edo zer esan behar zutela arazoz. Baina, bai zera. Mutu eta lsilik geratu zitzaizkigun, funtsean, gure jesulagun zuhurrak. Haatik, ez ziren eskuak tolestaturik gelditu. Honak dira ba! Batzorde bat antolatu zen hauzia garbitzeko. Eta urte bete luzean aritu dira lanean. Eta oraindik orain, apirilaren 22an, jaulki du haizeara aipatu batzordeak bere ikerkuntza luzetik Danielouren heriotzeaz atera duena.

Esan behar da, aipatu batzordea ez zuela osatzen jende ezdeus batek. Deklarazioa, hain zuzen, Marrou-k eta Costes-ek izenpetu dute: bata, historiadore sonatua, eta bestea, Frantziako jesulagunen probintziala.

Hona zer dioten funtsean deklarazioan: kardinalaren izena beztuz kazetariek atera zuten historio zikin guztia asmakaria hutsa dela; ez dagoela arrazoinik, kardinala aipatu apartamendura duda-mudazko asmoz joan zela baiesteko, eta bestalde, argi dagoela, bere azken urteetan, Danielou kardinala asko arduratu zela aipatu dantzari «alai»aren moduko emakumeak bizikera horretatik aterazten.

Hona bada, Danielou kardinalarekin gauza askotan ez gentozen bat (azken urteetan batipat); baina, ez dugu zertan berari leporaturik egin ez zuenik. «Nori berea da Jainkoaren legea» entzun izan dugu txikitandik, eta gutxitan aplikazio hoberik, kasu honetan baino.

Halere, gauza bat nabari da txit interesgarria hauzi honetan guztian. Eta hauxe da. Garai batetan, aski izango zen, kardinal batek ez zezakeela hirrelako gauzarik egin «pontifikalki» esatea (eta halaxe esan zidan neuri ere aski adineko den elizgizon batek orain urte bete-edo neure artikulutxo idatzi nuenean). Gaur ordea, lanik asko hartu beharra ikusi dute elizgizon batzuek, arazoa zientifikoki frogatzeko. Askotan, Elizaren eboluzioari buruz gogaketan jartzean, etsigarri iruditzen bazaigu ere, zerbait ari da aldatzen. Okerrera jende askok eta askok, ez duela ezer ere jakin nahi aldakuntza horretaz.

«KARISMATIKOEN» BATZAR NAGUSIA ERROMAN

Hastapenetik esan dezagun, «Karismatiko» izena hartzeari berari ere, aski gauza ausarta deritzagula. Baina, gauzak horrela dira. Ameriketan hasi zen mugimendu hori: karismatikoena alegia. Eta mundura osora-edo zabaldurik da jadanik. Eta kontzientzia oneko beste jende batengan sortu dituen susmo eta errezeloak isil eraztekoan edo, Erroman antolatu dute aurten beren batzar nagusia.

Hamarren bat mila lagun bildu izan behar dute; tartean, zenbait apezpiku ere zelarik. (Hurrengo batean aipatuko dugun «Kristauak sozialismoaren alde» delako mugimendua egin berri duen batzarrean apezpiku bat bakarrik izan den bezala, beste hauen batzarrean zenbait izan dira; horrek ere zerbait esan nahi du noski).

Aipatu batzarra, aurten uste saindua dela eta, «Berriztapen eta adiskidekuntza» gaiari buruz moldatu dute, eta ospatu ere bai, Mendekoste inguruan.

Baina, zer dute funtsean aldarrikatzen karismatikook? Hiru elementu aipa daitezke mugimendua praxiatik definitzeko: oitoltz bilerak, «Izpiritu Bataioa» eta karisma.

Lehenengo puntua gauza arruntagoa delarik, bigarrena, labur-labur, honetan datza: batek batzarrari bere alde itoitz egiteko eskatzen dio, eta batzarrak, isilean oitoltz egin ondoren, Izpirituari oitoltz egiten dio oitoltz-eskale agertu denaren alde, bere dohainez bete dezan erregutuz, eta horretarako, eskuak ezartzen dizkio. Zirimonio horri ematen diote «Izpiritu Bataio» izena.

Ez zegok gaizki. Baina, honen egiaztasuna zertan oinarritze duten frogatu beharko lukete.

Karisma direlakoak, berriz Izpirituaren dohain bereziak dira: sendakuntza, mirariak, profeziak...

Baina, duda da, lilurakeriarik frango ez ote den arazo guzti horretan. Eta horrelako mugimenduen arriskurik handiena, lerro hauek idazten diren bizi giroan, zera da: ez ote den jendea kietismo edo geldi-egon alfer eta lelo batetara bultzatu nahi.

HANDIK ETA HEMENDIK

Madrid-eko artzapezpiku Tarancon sonatuak, Penintsula Iparraldeko indarkeria bortitza kondenatu egiten du, bere hitzalditxo batetan. Eta apezpiku eta espainol denez hitzegi du.

Bilboko apezpiku den Añoverosek ere hitzegi beharra sentitu du, eta indarkeria kondenatu egin du.

Iruineako «La Verdad» aldizkaria, nolabait bertako apezpikuak babes-ten duena, sekuestratu egin dute. Eta El Diario Vasco delakoak dioenez, «No a la violencia» delako artikulua gatik.

Ikusten denez, oso desberdin mintzatu dira, alde batetik Madriderko apezpikuak eta Bilbokoak, eta bestetik, «La Verdad» aldizkaria. Lehenengoei esana periodikuek zabal publikatu bait dute, eta bestea sekuestratua izan da.

Las Palmasen diozesi mailako batzar bat egltekoak ziren, apezpikuak eraturik. Baina, bertako gobernariak azken orduan debekatu egin du batzar hori.

Apezpikuak bere aldetik, Elizaren askatasunari kalte egin zaiola deklaratu du. Gobernariak berriz, arrazoin bitxi bat eman du eragozpena xuritzeko. Alegia, batzar horretan sekularrak ere parte hartzekotan zirela, eta horrela, batzar hori herri ekintza bat zela; ez zela eliz ekintza. Eta erantsi du, eliz ekintza izateko, eligizonek bakarrik hartu behar zutela parte.

«Ez zegok gaizki» esan beharko hemen ere. Nik neuk nekielarik, Bigarren Batikanoak besterik du esanik; baina, agian, atzendurik dabil honoko hau, eta aipatu gobernariak Hirugarren Batikanoari igeri izan behar dio aldez aurretik. Bejondeizulak!

AMUNSA

eliza bizi da

GOGORKERIA, KRISTAUA ETA ON KOSME

Kontuz, diozunaz, Goenaga adiskide. Bere gisa utz ezazu On Kosme Arren, ez esan, Diaz Alegria jakintsua oroiter azten dizula On Kosmek. Bere maltzurkeria eta zakurkerian, ongi dagokiona, sinesten duen mozoloz duzu. Kaiku arraiok, pozaren pozez, biotzikara izugarria izan zuen; miñutuko eun eta ogei taka-takateko ematen zizkion bere biotz ergelak. Ia joan zitzaigun San Pedrorrekin musean aritzera. Eta, bizi ote naiteke On Kosmerik gabe? Orregatik ba, arren ixo, Goenaga maitea. Emen datorkit On Kosme, bei zaar baten antzera, Goenagaren itzak ausnartuz. Adarretatik eldu bearko, lanean as gaitezen.

Jok.—Zenionez, teoriaz beintzat Elizaren erakutsi barneetan, gogorkeri eraginkor-odoltsua (violencia activa) ere daitakeena da. Praktika aldetik, azken urte auetan, ez eta ez, diollizak. Ain justu ere, erakutsi auek, Ego Amerikan gogorrera jo dutenean, datozkigu; kristau talde batzuek armekin beren erriak, miseria eta zuzengabekeriak askatze, indarrean datozkigunean; gerrilleroak kristauen artean ugaltu direnean.

On Kos.—Au duk arraiokeria. Goiko zakur gaiztoek beekoei aginka eta ortzaka egiten dien orduan, Eliz Agintariak, geienetan ixo. Beeko zakurrak gogortu eta erantzuten asi direnean, «kristau-moralak» aldatu bear ote zuen? Erakunde-instituzio eta bizi-molde biurrietan bizi dituk hego amerikar geienak. Goiko aberat seta zapaltzailean kateak apurtu nairik, sozialista eta komunistetkin batera Kristau taldeak, armekin gerrillero biurtzean, zetozkiguk Eliz erakutsiak: Seme maiteok, arrazoi osoa duzue. Txikitu eta eten egin bear dituzue zuzengabekeriak kate izugarri oiek. Odol ixurketarik gabe ordea; Gogorkeri odoltsua utz alde batera, maiteok, aserre dagota Ebanjelioaz. Erabil itzazue pakezko beste bide batzuk.

Jok.—Bapo, On Kosme, oso ezkertiar agertzen zara. Goenaga gaizki uztearren, Diaz Alegria ezkertiarren marka ondu nal edo... Ez dizut konprentzen, On Kosme; Armakiko gogorkeri odoltsuaren aldeko ote zaitugu bada?

On Kos.—Ez motel, Oso ustela nauk; gerra garaian ies egindako beldurti aundia; Oillasko izterra ezur eta guzti jateko gauza arren, bere lepoa moztutzen ikusi ezin dedan makala; arkakoso odolak ere atzera egiten didanik kitolis. Ez, Jokin, ez, gogorkeri odoltsua ez diat maite. Baiña, dagoen tokian dagoela, salatu bearrezkoa dela, zioat. Goikoen gogorkeria baizik ez zenean, profeta salatzaile guti ezagutzen nizkian. Beekoek, gerrillero biurtzean, zetoze ugariago gorkeri odoltsuaren aurka. Ori ez diat ongi arkitzen.

Jok.—Utz dezagun kontu ori; pasatuko urak dira. Ego Ameriketara begira mintzo zarela dirudi, On Kosme. Gu European bizi gara. Ona emen konkretuki galdera: Sartaldeko European, zer deritzazu arma-bideari, gizarte-aldaketa egiteko?

On Kos.—European «Burges kumeak» dituk gizarte aldaketa arma bidez egin bear dela, diotenak, Estudiantek, diru dutenak, familian eroso bizi diren ikasleak dituk gogorkeri odoltsu zale. Langilleak jan egin bear dik; familia badiak eta ez zaiok ain erraz, naiz eta Sindikatoak laguntzaile izaki, gogorkeri odoltsuna jotzea. Nola jokatu bear den jakiteko, toki bakoitzean, politikazko egoerari begiratu bear zalok.

Jok.—Zer esan nai duzu orrekin? On Kos.—Europa ez dela Ameri-

ka. Gure emengo bizitza ez duk ain latza, diru aldetik, beintzat. Politikazko askatasunaren aldetik berriz, toki bakar batzuetan izan ezik, lege eta pake bideak badituk gizarte-aldaketa ori egiteko. Besterik ezin, eldu bear zioz gizonak arma bideari. Gaur egunean, arma bideak, mesede baiño kalte geiago zekarkioz gizonari. Nork esan gure gerratean jasotako kalte izugarriak? Odol-ixurtze bidez datorren aldaketarik, ez dik inork nai gaur European. 1968go Ikasle-Estudiente Iraultza-Reboluzioan, ez ziaten parte artu nai izan, ez sozialistek ez komunista beroiek ere. Odol ixurketa, gerra zibilla eta ezkertiarren borrokazte izango uan erreboluzioaren ondorena. Arma-indarrez leporaino zeudek gaurko Gobernamentuak. Erria, labe zomorroa bezala zapaltu lirateke.

Jok.—Gazteak ez ote ditugu, beren itsumenean, gogorkeri odoltsu zale?

On Kos.—Gazteak, gizarte berri bat nai dik, noski. Odol bidea gorroto duela esango niake. Soldaduskatik ies egiten dutenak anitz dituk. Soldadu izan nai ezta, Espainian ere bakar batzuk badituk. Kartzelan. Soldadu nai ez dutenentzat, legedi berri bat egin bear izan dait nazio askotan. Emen, beste gauza, askotan bezela, ortan ere ez diate asmatu. Iraultza kulturala duk gazteentzat guztiz bearrezkoa. Gizonen barrua eta bere pentsaerak aldatzen ez ditugun bitartean, ez zegok ez gizon berririk ez gizarte berririk. Politikazko erreboluzioa baiño zailagoa duk Iraultza-Reboluzioa kulturala baten bitartez, gizon bakoitza barru-barrutik eraberrit eta aldatzea.

Jok.—Batera ezin ote daitake irixi, alegia, gogorkeri odoltsuan jokatu eta norbera kultura bidez barrutik eraberritzera?

On Kos.—Arma bidez odol ixurketan dabilena ez ziteke izan Mojetako Ursulina bat. Bere sentimenduak errazki galduko dizkik. Pizti batean biurtzeko guti faltako zaiok gerrilleroari. Orrelakoen eskuetatik, gizarte zuzen, paketsu eta zorionsua jasotzea, gauza errexa ote derizkiok?

Jok.—Irakurlea zurrunkaz jarri baiño leenago, emaguzu bilduma tiki bat.

On Kos.—An ziaik ba. Igoa Kristau izatea, maitasuneko mezu bat izanik ere, beste bide guziak itxita dituelako, eskuetan armak artzera beartua arki daiteke kristau bat, gizarte berritze eta aldaketa gozo bat egiteko. 2goa) Helder Camara, Luter King, Gandhi eta orlakoen bide paketsua: (lan oporrak, goseoporrak, agerketa-manifestazio aundiak, salaketa biziak egitea eta abar) Ebanjelioarekin batera datozen bideak dira 3goa). Gauza guzian sendagai balitz bezela, mito baten antzera ez dezagun ar Gogorkeri odoltsua eta geure buruok gerrillero biurtu nai izatea. Lege barnean egin daitekeen iraultza gogorra, luzea eta latza izanik ere, bide egokena daitake, ez noski larra paradisu batean biurtzeko, bai, ordea, gizarte berri baterako, molde bikainagoak egokitzeak.

Jok.—Beindik bukatzeko, On Kosme, nor zaitugu? Ezkertiar txepela? Erdi ezkertiar? Oso ezkertiar? Nor zaitugu?

On Kos.—Orrenbeste denboran irekin eta ez nauk ezagutzen? Ez ote dakik i eta ni, bi izanik, bat garela? Leengoa eta oraingoa, biok, naasian idukirik, bat izanik, bi garela?

AROSTEGIK

RIKARDO

OPTIKA ETA FOTOGRAFIA

Begietarako kristal bigun eta irmoak
Betaurreko galgatuak
Eguzkitarako betaurrekoak
Prismatikoak
Eztaietarako eta egun haundietarako argazkiak
Margoizko argazkiak
Argazki zaleentzat
Fotokopiak
Kale Nagusian, 12

TOLOSAN

YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

beasain

JAIK ETA EGITARAU

Udaletxeak argitaratu zигun egitaraua, bitxia gertatu bide da aurtengoa. Alde batetik, akats handiak zituen bere barne. Gaizki idatzitako izenak ugar eta bereziki euskal alorrekoak.

Zenbait ospakizunen berri ematean, zer zen ezin ulertu ahal izateko moduan agertzen zen. Jalen egitaraua bera berriz, 6 orrialdean zeharrelarik, beste 72 orrialde zeharkatzen alajaina! herriko denda, lantegi eta abarren propagandaz... Hau astakeria galanta da nere uestez, herrian herrikoak nahiko ezagunak direnez eta horretarako modu egokiak falta ez direnez. Ez dakit nork izan zezakeen orrialde horietako izenak irakurtzeko pazientzial.

Bestalde eta beste behin, ia dena gaztelan idatzia noski. Nola udaletxeek hala salerosleek, berdin jokatu dute honetan (hiruk salbu). Hiru iragarki edo anuntziotan bakarrik ikusi ahal ukan dugu euskaldunontzat zertxobait. Beste inon ez dugu somatu euskal hitzik. Beraz, euskaldunok ez dute ezer jakin nahi, nonbait!

Mamiari dagokionez, iritzi asko entzun da. Baina, edonorentzat autagarri zitekeen zerbait antolatu den arren, «beharrik» herrikoienetako bat bederik utzi da erantzuteke, hala nola: Enparantzako dantzaketak. Geroago ordea eta gazteen gaitzespena zela bide edo... bileraren bat ospatu zuten Azenzio bihamunez eta azkenik, «San Martin de Loinaz» ikastetxeko frontolan zerbait antolatu zen. Udaletxearen jokaera honetan, garbi baino ere garbiago azaltzen da, Arkupe deritzan aretoa (herriko enparantzape itxian) nonbaitzuk duten interesa. Izan ere, nolaz ez antolatu herriko San Martinen enparantzako dantzaketak, enparantza hori enparantza denetik egin denean eta hori hainbateko lekurik herrian ez denean?

Are gehiago oraindik, zergatik jo ikastetxe «izkutu» batetara herriko jai nagusietan dantzaketak antolatzeko? (hau ezinbestean eta gaz-

teria kexu zelakoz). Itxura denez, hobe zukeen dantza-gure zenak Arkupe sarrera ordaintzea...

ZENBAIT ALDAKETA

Jakintza Asteari dagokionez, eskerrak Gazteen Biltzarrekoek beren egitaraua aparte argitaratu zuten! Bestela ondo jaiok zeuden! Egitarau hori egoki ikusi dugu. Halere, egitarau horretan nahiz Z. A. n. neuk argitaratutakoari buruz, zenbait xehetasun eta aldaketa aipatu beharra dago.

Malatzaren 14ean Bernardo Atxaga zen hitzegitekotan Euskal Antzerkiari buruz. Berri eman ondoren ordea aldaketa izan zen eta Poxe Irazu Garmendiak hitzegin zuen Atxagaren orde. Daniel Landarten NOIZ antzerkiari buruz berri, lapurtarrak adierazi nituen Z. A. n. Taldea berria izaki ordea Landartek, eta, Baxenabarreko Garazikoa hain zuzen. Taldearen izena «Hiruak bat» eta Gamarte, Ainhiza eta Lakarrako gazteak osatua omen. Amatiñok bere garaian zioen.

Liburu eta Diskoen azoka ere leku aldatua izan zan azken orduan. Horrela bada, ez da Zubimuzo enparantzako (plaza txikian) ospatu, GAZTEDI tabernan balzik, hau ere IKASTOLAKO bezala zenbait ekin-tzaren alde taberna jarria zuten eta!

JAIK BURUZ

Moto-crossak arrakasta handia ukan zuen Azenzio egunez. Baina egun berean, haurren eguna ere ospatu zen. Aurten aldiz, koxkorragoa zatekeen zenbait itxurakorren uestez, baina, euskal senaz eta munez, aberatsagoa izan dela esan behar da. Euskal abesti eta idazketa saioak nahiz marrazketak eta dantzak, Lasarteko Ikastolako haurren ihardunaz eta Euskal Pailasoen eraginaz, egitarau bikaina osatu bide zuten. Haur euskaldunek gozatu bat hartu zuten. Erdaldunek ere ordea, ez zuten antolamen faltarik udaletxearen aldetik. San Martin Ikastetxean euskaraz ziharduten artean, herriko enparantzako espafieraz baitziharduten. Dirudenez, ez dute aukerarik galtzen!

Gainontzeko ospakizunetan, ba-

koltza bere gustokora azalduko zen noski. Zerbait jendetsua (eta era guztitakoena) aipatzearen, txirindularien iristea alpatu behar. Halere bertakoa hainbat heldu zen atzeritarra egun horretan. Inork ueste ez zuen eran heldu ziren eta aho-bete hortzekin gelditutako ugari zen. Zenbaitzuei txalo, zenbaiti txistu, denetarik ikusi ahal izan zen. Eguraldia nahiko txarra igande horretan. Nesken futbolak zerbait bizitu zuen arratsaldea baina jende askoren etorrera zapuztu zuen eguraldiak.

—oOo—

Astelehenez, herritarrak bakarrik ikusten ziren kaleetan eta eragin gutxioko eguntzat jar daiteke, nahiz eta pelotako txapelketa amaitu. Urteoroko elizbira, ezpatadantzari, agintari, banda militar, eta abar...

Asteartez, mugimendu handiagoa nabari zen eta ilunabarrez jende asko. Alpatzekoak noski urteoroko Haurren Aurrekua eta Salako Adiskideak dantzataldearen iharduna. Arkupe dantzaletxuan, 10.000 peza eta orogarri zenbait zotz egin bide ziren herriko emakume guztien artean. Gaitzerdi halere, Arriaran haurzoko euskaldun batentzat izan zirenean. Zorionak!

Asteazkenez, Joxe Irazu Garmendiak hitzegin zuen Euskal Antzerkiak. Entzuleak arras gutxi. Berrogeikoren bat. Hitzaldia oso aurreakoa eta ausarta iruditu zitzaidan. Zenbait xehetasun eztabaidagarri izan arren, oro har eta aurrera begira, nahiko egia garratzak salatu zituen. Entzulego handiagorik merezi zuen!

Ostegunean, Zestoako UR-ZALEAK taldeak bere HITZ NEURTUE-TAN deitu bertso-antzerkia (antologia) eskaini zuten. Jendea gutxi baita ere; 70 bat ikusle-entzule. Arrakasta handiagorik merezi zuen emankizunak. Maila desberdinetako bertsolaritza giroa eta herri giroa garbiro agertu zuten. Ahots onak eta taxi handia zestoarrena! Zorionak Xabier Unanue eta talde osoari. Ostiraleko hitzaldia debekatua izan zen eta Jon Joaristi ezagutzerik ez genuen ukan.

Larunbatez, Daniel Landarten NOIZ antzerkia eman zen. Baxenabarreko gazteak lan bikaina eskaini zuten. Gaia, heuren etorkizunari zuzenki atxikia (edo heuren etor-

kizun gabeziari hobeki) eta era klasiko baten barruan, egoki aurkeztua. Lana oso ongi egin zuten. Zorionak! Jendeak, larunbata zenez edo... hobeki erantzun zuen. Halere, USURBE aretoa betetzerik ez zen lortu.

—oOo—

Igande goizez berriz, bertsolariak. Azpillaga, Gorrotxategi, Igarzabal, Lazkao-txiki, Lizaso, Lopategi, Mattin eta Xalbador. Aurkezle eta gai-jartzaile: Joxe Mari Aranalde. Haseran eta tartean GOIHERRIKO HONDARRAK deitu dantza taldea ihardun zen. Bikain dantzariak, borobil bertsolariak eta ongi prestatua gai-jartzaileak. Zorionak denoi! Jaialdi bikaina eskaini ziguten. Egia garbiri entzun genuen eta farre gozorik egin ere bail Jaialdi honetan ere ordea, ez zen bete USURBE zinea!

Arratsalde, Endafeta harri jasotzen eta Arriya II - Mindegia bikotea halzkoran. Endafetak 225 kiloko harri koadroa 4 aldiz jaso zuen eta gero 125 kiloko zilindroz nahiz 150 kiloko biribilez ihardun zen. Sasoi handiz noski. Arriyak irabazi zion Mindegia, haizkoran. Alde handirik ez halere. Azpeitiarrak 19 minutu terdi behar izan zituen 8 kana erdiko erdibitzen. Nafarrak aldiz, 20 minutu asko gehiago gabe. Onak daude biak ere. Oso txalotuak hirurak.

Lazkao-txiki eta Gorrotxategi egoki aski egin zuten aurkezletza, jendeak kaso gehiegi egin ez zien arren! Jnde asko bildu zen indartsuak ikustera. Atsainago nonbait gorputz indarra, buru ahalmena eta jakituria baiñio!

—oOo—

Zenbait entzun diogu egunotan, alegia euskaldungoari atxikiak ziren gaien berri ez duela jakin. Geure aldetik, aitzakia merketzat hartzen dugu hori. Bi egitarau desberdinetan, egunkarietan, Zeruko Argian eta Herri Irratietan halatu dira berriak; gehiagorik behar ote da? Ala, zerl begira gauda? Telebistak esaten duenari so eginez nahi ote dugu jakin?

Beste zenbait berriz, dna diru-ateratze aldera dabilela eta zer nori ematen zalon ez dela erraza jakiten eta... Aitzakia merkeagoa

oraindik. Ikuskizun guztietan merkeenetakoak izan dira euskal gaietakoak; 50 eta 100 pezetatan izan direnez. Bada jaiotan garestiago izan denik! Bestalde, inor ez da kexu dantzalekutan, loterian eta kintetan gastatutakoaz. Hori nonbait oso garbi dago nora doan. Garbiegi agian, horrelakoaren jokabidea: hiltz gehiegi eta ekintzei nahiz ikuskitzunei zaputz.

Jaiotan, ajedrez-saio, tiro-plato, azoka, txirindulari, eskubalo eta saskibalo partidu eta abar ere... izan da. Jakintza usainekoetan beste batzu aipa daitezke: Argazki eta Pintura lehiaketa, lehena lau euskal probintzien mailan eratua eta bigarrena, Goiherri mailan edo... Bietan ere gauza ikuskaririk bazen. Honetatik at, Estaduaren Eskoletan marrazki eta zenbait eskulan ikuskarri egon dira isekiak jaietan zehar. Lan polita, haurren lanen erakusketa antolatzea. Nolanahi ere badiudi, Ikastolatan garai batez zenbait hain kezkatu zekusan bidea, orain beste eskola guztietan ere sartzen doala. Ari ote da jendea gauza honetaz konturatzan?

—oOo—

Tabernetan ugari jendea. Gaztedi eta ikastolak antolatutakoetan ere erruz. Nahiz gazte nola guraso, lan asko egin bide dute eta dirua ere maila horretan izan ahal dute. Baina, nabariar dagoena zera da: Gurso nahiz gazte (gutxi batzuk izan ezik) askoz ere errazago prestatzen direla tabernarako, hitzaldi, antzerki edo zerbait ikasteko baino. Kontuan hartu gainera, egun batzutan bakarrik izan direla. Euskaldungoa, hor zehar antolatzen eta... dabilten betiko batzuntzat uzten da noski. Azterkearik ea sakontasunik ez da bilatu nahi nonbait. Xinkeria gehiegi ikusten eta entzuten da eta hori berori dugu aurrez diodanaren ezaugarriak garbiena. Antolatzaileak eta beste zenbait (gutxi eta tartean euskaldun berri zenbait) dira ardura, kezka eta gogo apur bat bederik agertu dutenak. Eskerrikasko zuei eta aurrerantz ere ekin eta jarrai zuek, inork ezr ez egitea baino hobe da eta!

Honenbesteren ondorenean, litekeenda zerbaitez ahaztea ere... Honela izan bada, ez nuke nahi horregatik inor mintzerik.

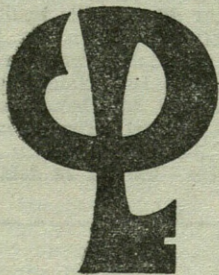
MURUMENDI

Etorkizuna, elkar-lanean moldatu dezakegu.

- Gure erriaren ekonomi ta industri bideak zabaldurik, lan-toki berriak idelkiaz.

- Bakoltzaren ondasunari begiraturik, arte ta irakaskintza-lanean erriari lagunduez.

- Zure gordailuen irabazia sendoturik, ilabeteroko zozketa guztietan esku artuaz.

LAN KIDE AVRREZKIA

CAJA LABORAL POPULAR

SOCIEDAD COOPERATIVA DE CREDITO

Denok elkar lanean

durango

ITZALEAN

Badugu ospitale bat herrian, adinako jende eta behar izanean aurkitzen diren anitzentzat etxe eta estalpe, baina aspaldidanik dabil-tza eskualde guztirako bat egiteko asmoz. Urte batzuk direla, miloi, partidatxo ederra ere utzi zuen herriko seme batek (honez gero beste etxe barri bat egiteko beste erreditu, sor du).

Bazirudien Momotxo alderantz eraikitzeak asmoa zutela, eta lur-erak erositako zeudela ere inoiz entzun nuen, baina ez dakit ba, esaten ari direnez tokiak izan du zer-txobait oztupo; mendi barren gerizpitsuak merkeak izan litezke baina, adineko pertsonentzat onuragarri?

Tokiak, euriak bezala izan du zer esan: «herritik kanporago behar zela» «herritik urrunegi ezetz», «zaharra dauden tokia ere... ez da txarra «eguzki ugari behar dute», etab. Hortikoz hemetiko denbora badoa eta milioien balioa ere bai. Zorte apur batez urte batzuk barru kanpainako denda batzutan, mendian, zuhaitz artean, bizi ahal izateko lain izango dute.

GIZARTE ETXEA

Hainbat bider aipatu dugu arazo hau hemendik eta sarri askotan pentsatzekoa izatea da. Horrelako arazoak konponduko balira zertaz idatziko genuke? Eskerrak arazoak, konpondu gabe, luzatu eta luzatu egiten direla.

Aurtengo urtearen haseran bazirudien gizarte-etxe arazoak konpon-tzeko kezka sortua zela; giroa, zer-bait egiteko pil-pilean zegoen zen-bait taldek berotzen zutela, agian. Beti bezala, berotasunak joanda-koan urak baretu dira eta gehiago oraindik, usteltzeko arriskuan dau-de, gizarte-etxe guzia bezala erant-zun bat laster emoten ez bazaio.

Etxea, orain lau hilabete eta gaur berdin dago; geu gara aldatuak lau hilabetetatik honantz eta giroa, or-duan zirt edo zart behar zen kon-pondu, gaur... itxedongo du, noski, berriemaileen lasaitasunerako.

Labok berotu beharko dira berriz ere ba.

UMEEN EUSKAL JAIA

Ekainaren 8an ospatuko da Durangon, Umeen VIII. Euskal Jaia, Txoritxu Alaiak antolatutik. Hau da egitaraua:

9,30etan taldeen batzea.
10,00etan kalejira.
10,30etan meza Tabirako zelaian.
11,30etan Ezkurdi Jai Alai pelota lekuan jaialdia.

Arratsaldean:
5,00etan Nafarroa, Araba, Gipuz-koa eta Bizkaiko dantza autokto-noen agerpena.
7,00etan Agurra.

KATAZURI

mutriku

PELLO JAUNAREN OROIPENEZ

Ekainaren 6an Pello jauna zena-ren eriotzeko bostgarren urte-urre-na izanik, apaiz jator eta maitaga-rrari aren oroipena gogoratuaz, ekai-naren 14an, larunbat arratsaldeko zazpietan, Parrokian eskeiniako da urtero atera oidiogun meza.

Pello jaunak, mutrikuarreganako maitasun bizia bere biotz muiñean zeraenez, guk, mutrikuarrok ere, guztiok eskeini diezaiozun egun or-tako meza ainbeste maite gintuen Pello jauna zenaren alde, bere an-tzeko kristau zintzo, pake-zale eta euskaldun jator izan gaitezen.

Amaitu aldz ikusten gendun umetxoekin jostatzen, Kristau-bidea erakutsiaz Kristoren itza zabaltzen. Aitorlekuan etengaberi-ainbeste gizon aitortzen, Gaixo zeudenak alaitu eta beartsuari laguntzen, Sendi arteko aserraldiak baretu eta paketzen.

ARRANTZALEAK

Bokarta garaia dela ta, or dabil-tza gure arrantzaleak egiñaalak egi-ten zerbaite arrantza lortuko badu-te. Itsas-ibillaldi luze eta neketsuak mariñel auek dabilzkitenak. Badira itsas-ontzi batzuek noizean beingo tope bat edo beste izan dutenak, eta besteak erdizka edo motel sa-mar dabilzanak. Penagarria bene-tan, Jaungoikoak dakizkien tokieta-ra joan, asteak dituen gauak eta egunak itsas zabalean igaro, eta buru makur etxeratzea. Tamalga-rria, bai bainan au, leen, orain eta betiko leloa degu arrantzale errie-tan.

ERIOTZA

Maiatzaren 21an il zen, 76 urte zituelarik, Arrizabalaga eta Mintegi tar Patxi (Patxi txarrak). Errita-rren artean oso ezaguna. G. B. Bere anai-arrebei, bereziki gure adiskide jator Nikolas, eta beste senidetar guzuei gure samin-agurra agertzen diegu.

ANDONEGI-tar Z.

markina

JAIALDIA

Zerutxu elkarteak herriari zerbaite eskaini nahiaz jaialdi bikain bat antolatu eban. Egoera larri hontan azkenengo orduan eskuratu eben jaialdia ospatzeko baimena. Nahi eta zabalkundea ugaria izan ez, jende asko bildu zen gure txoko ho-netara; egitaraua benetan atsegin-garria zen: Lurdes eta Xabier, Pan-txoa eta Pello, Lupe, Trikitilariak eta Zerutxuko dantzariak.

Jaialdia luze xamarra baina onu-ra haundikoa, batzuentzat behin-tzat. Zorionak aurrera eroaten aha-legindu diren guztiei eta elkarte honen helburua honelako egun ba-teko ekintzan ez dadila gera.

MERZEDERO IKASTETXEA

Egun berean gurasok jai alditxo bat antolatu eben ikastetxe honen barruan; zorionez han ere euskal giroan, nahiz eta asmo behinenak ekonomiazkoak izan.

Bazegoen hainbat ikuskizun: ton-bola, balonzesto eta balonboleako partidua, Zerutxuko dantzariak eta umeentzako hainbat jolas. Tonbola nahiz eta ugaria eta haundia izan, azkenerako hutsik geratu zen. Gu-rasok, ume eta nagusien erantzuna ikusirik, pozik geratu ziren. Ea da-torren urtean ere giro on hori ge-hituaz ospatzen den jaialdi hau.

ISIDRO DEUNAREN JAIA

Baserritarrek euren eguna ospa-tzeko, Miba kooperatibak, zenbait ekintza antolatu ditu. Euren artean eta alpatzea huskeria bada ere, es-kuzko pelota partidua aipatuko ne-ke. Zaharrek dinoenez Markinarrak famatuak ziren eskuzko pelotari legez. Urteen joan-etorrian «cesta punta» deritxonak menperatu egin daua eta aspaldi dela gure artean eskuzko partidurik ikusi ez dogula. Zorionak antolatzailei eta galdera bat orain arte zerbaiteko dirua batzeko jai aldiak eratu dituztenei: Zergaitik geurea eta aintxinekoa den esku pelota baztertu «cesta punta» hutsa jarriaz?

Ez litzateke txarto egongo, ba-serritarrak, jaialdi horretarako le-gez, euren iraupenerako diren bes-te ekintzetarako ere, horrela batu-ko balira.

JOSE ANTONIO

ondarru

Barkatu, irakurle. Ez neukan idaz-teko asmorik; baiña, nire aitatik, idatzeko baiño idatzeko, eta ona ni «Kortxeleko mamui» tokia kentzen, ezer be ez esateko.

U.G.T.

Niregaitik pasako zan, baina, ez

nire aumek ez eban pasa. Zertzuk entzun behar izan ebazan nire aiti-ta gauak. Bera be hasten danean, bereak eta bi esaten dakiana da; baiña, oraingo hontan, «brankatik» egin eutsen aumek.

Kontixu, sindikatuko eleziñoiak dirala eta bestetik, barriz, telebista barriarentzat txabola egin dabela eta, horlakoak lagunartean entzun eta nire aitatik, U.G.T. ipiñi behar dabela eta harro-harro ebillen, or-dua dala zerbaite egiteko esanaz. Baiña, bai zera! Nire aumek kol-petik igarri eutsen, aita ez ebi-llela ondo, U.G.T. etzala ipiñi behar ebena: «U.H.F.», telebistaren beste txabola baiño, la zeni gogoratu ei jakon holango aldrabeskeriak esa-ta. Joan eta esateko berak dakian bati musturren ondora U.G.T. ipiñi behar dabela! Errazoi ederrik en-tzungo ebal.

Gero jakin nebenez, gorrien sin-dikatua ei zan U.G.T. izenekoa eta jakia, nire aumek ondo ekian ho-langorik ezin leitekeela orain ipiñi.

KRISTAUEN MEZA

Ha ei zan meza, Pazko-maiatzeko eguneko meza. Benetako kristiñauen meza. Eliza dana bete-bete eginda. Danetako jendea ikusten eizan ber-tan. Euskaldun, galiziar, extremeñu, mantxurriano eta arraza danetako jendea, beuren seme-alaben lehe-nengo Jauna-artze eguna zalako.

Berari halan gustatzen ei jako. Eta ez meza batzuk euskaldunenak eta beste batzuek erdalduentza-koak. Kristiñauen batasuna egitea nahi bada, elizatik ekin behar dau-sagula, bestelanik jai daukagula. Jakiña, horregaz ez zeban esan nahi euskerari toki eman behar ez ja-kola elizetan. Ez orixe! Hamai ka-txu bider entzun dautsagu bera Obispoa balitz Bizkai danean elitza-tekel mesarik emongo euskera gi-txi edo asko sartu bagarik. Izan be, lotsagarria dogu Bizkaian meza da-netan euskara ez erabiltzea. Ho-rreik, jakiña, erdera be bardintsu erabiltzera ekarriko leuke. Halan be, euskara irabazten geratuko litza-teke.

GOIKO KALEKU

Ondrrun umetxuren bat itsasotik ateraten badabe, zihur egon, ume ha Goiko kaleku dala. Ez dogu entzun izan behintzat Beheko kaleko umerik iñoiz atera izan dabenik itsa-sotik. Igarian, izan be, lumero uno dira. Eta, umeak itsasutik ateraten medalla ederrak irabazitakoan be ba dira. Oraingo hontan be, merezi leu-ke. Lehengun, Maria Karmen Ler-tsundi Beitiak atera eban. Zelan ate-ra be! Mutiko gizajua, mantxurria-nua edo hortakua izan behar ei zan. Itsasora jausi eta pondo harria lez hondura. Eskerrak Mari-Karmeni, bestela ume bat gitxiago.

la ba, gure Salbamenduko jen-deak neskattilla horrentzat medalla eskatzen daben. Zigorak bakarrik ez doguz behar, sariak be bai.

MIRENTXU

ondarribia

EUSKAL-JAIAK

Datorren iraillean beteko dira 50 urte, Ondarrabian azken aldiz izan genituen ezkerotik. Berrogeita ha-margarren urte honek merezi du haundiriko ospa dezagun. Asmo ho-rretan hasiak ditugu dagoeneko eratzaileak. Gauzak ongi egiteko-tan, garaiz ekin beharra dago; ba-dira gogotik ari diren talde batzuk ere. Programa osaturik dago eta irarkolara eramana. Egun gutxi ba-rru jasoko dugu, noski.

LAN TXALOGARRIA

Ixil mixilka, ari eta ari, egundo-ko eskribu-lan bat egin digu Flo-rentino Portuk. Sei bat tomo haun-di osatzeko lain badira, herriko ar-txibotik jaso dituen argibideak. As-palditik zebillen udal-etxeako paper zaharretan murgildurik, Ondarra-bian jazo izan diren gertakariak bil-tzen. Zenbat ordu sartu behar izan ote ditu tamaña hortako lana biri-biltzeko! Egia esan, bidea urratu-rik zegoen lehendik, Serapio Muji-cak herri-etxeako papertegia antola-

tu eta sailkatu zuenez geroztik. Ho-la ere, ez da batere gutxiestekoa Florentinok orain egin digun bildu-ma-lana. Bertan daude bateratuta hamaseigarren mendetik hasita gaur arte jakin-gai interesgarrie-nak. Gure esker ona, ondarribitar guztiona, ongi merezia du.

LEHENBIZIKO JAUNARTZEA

Ari dugun maiatzaren 11an egin zuten lehenen-jaunartzea gure uri-ko ume euskaldunak. Berrogei haur ziren danetara. Elizkizun ederra, pilpil-eragitekoa. Baina, gutxiako ez ote berrogei ume bakarrik? Adin hortako haur euskaldun gehiago ez ote da Ondarribian- Zorionak jau-nartzaille txikiei eta beren guraso jatorrei.

ESTROPADAK

Aurten, oraindik behintzat, ez du-gu «Ama Guadalupekoa» treñerua urgainean ikusteko zoririk izan. Egunak aurrera, ez dirudi gogo

haundirik dagoenik bazterretan. Az-ken urtekoa gogoan, erabat hoitzi-turik daukagu arraun-giroa. Honela komeni izango da agian, kirrima-rrak eta bereixkeriak arindu bitar-tean.

Besterik ezean, gogoratzekoa da aipatu EUSKAL-JAIETAN gerta-tua. Hain zuzen, hemengo jaiekin egokitu ziren Donostiako estropa-dak. Eta iñor gutxiak uste zuena, guretarrek bigarren saria irabazi. Romantxo eta bere mutillak (guz-tiak lehottarrak) harrigarriro zi-tzaizkigun nabarmendu. Handik bi egun edo geroxeago, urteroko herri-jaieen barruan, arraun- jokaldia; bertako iru treñeru artean: Roman-txoren kuadrilla eta Portuko beste bi (arrantzale zaharrak eta gazteak txalupa banatan). Jo zuten estro-pada... ta potugar bi treñeruak au-rretik sartu, alajafia!

Hiru ontzietako arraunlari azka-rrenekin bat eginda, zertaraño iri-txi zitezkean? Batasunari eskerrak ekarri izan dira ondorengo hainbes-te bandera.

Zerbait egitekotan, hortik hasi beharko berriro.

BEGIRARI

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

euskaldien

Transportes **azkar s. a.**

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gastelz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Car-tagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coru-ña, Orense eta Vigora Joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48 **GAZTEIZ (Vitoria)**

Donosti - Aurrerki - Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azkai
Ongarri ta abonoak
Bela Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta aber
Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

Baserriaren alde

ZARAUZKO SALBATORE MITXELENA IKASTOLA

- Herrigintzan egin dugun lanik haundiena - 48 miloi behar ditugu ikastetxe berriarentzat

Zarautz ez da atzera begira geratu. 83 haurrekin ireki zen Zarauzko ikastola. 337 neska-mutiko ditu gaurregun, han eta hemen, zabaldurik.

24 gelako ikastetxe berria egiten ari da une honetan. Udazkenean jarriko dute martxan. Xabin Unzurrunzaga haserako lehendakariarekin ez dugu hitzegiterik izan, kanpo aldetik bait da.

Imanol Murua bigarren lehendakaria, Basilio Bergara, oraingo lehendakaria eta Iñaxio Ugalde batzordekoa ditugu mahai inguruan.

—Esaiguzue zerbait ikastolaren sorreraz.

—Hau haserako zazpi urtetan lehendakari izan zen Xabin Unzurrunzagak esango liguke ondoen, baina kanpoan da. Orain dela hamar urte sortu zen Zarautzen ikastola, 1965garrenean hain zuzen ere. Guraso talde batek sortu zuen. Jendearentzat ezagunenak: Lizardi zenaren bi semeak, Andoni Iturria eta Xabin Unzurrunzaga.

Fantziskotarren "Antoniana-Txikia" deritzan lekuan ireki zen hiru andereño aramitarrekin. 83 haur bildu ziren hasera hartan.

—Gero eta jende gehiago dator-kizue, noski, ikastolara.

—Bai. Bertan behera galtzen da gure artean gogotsu hasten den zenbait lan. Erein zen hazia erne eta jaio egin da. Ez zen desegin. Ez da geratu erdi erkiturik, ia ihar-turik. Hazi egin da lerden eta muskil berriak ematen dihardu. 837 neska-mutiko ari dira une honetan ikastolan ikasten. Igaz bakarrik 125 berri sartu ziren. 28 irakasle eta zuzendaria ditugu. 950 neska-mutiko izango dira datorren urtean.

—Lan erraza izan ahal da?

—Ez. Artean oso ikuskizun zen bide bati ekin zitzaion. Euskaraz eta era berri baten hezi eta eskolatu nahi ziren haurrak. Ikuskizun zen eta gorabehera asko izan zezakeen ekintza bati jarraitu behar zitzaizkion gurasoek. Sinesmena behar zen. Bestalde, ikastola legezko egitea eta horretarako baimena lortzea ikaragarri gogotsu zitzaizun. 1972garrena arte ez ginen eskubide hori eskuratu. Bi aldiz izan ginen ixteko agindua. Ia 400 haur batera kartillarik gabe ziran orduan. Halere aurrera jo zuen itxaropentsu guraso jendeak. Baina honetan ari garenez gero, ezin dezakegu ahantz andereñoen lana. Ikastola benetan maite zuten andereñoak izan ditugu. Lan asko eginaz eta diru gutxi irabaziz ihardun dute. Gurasoek izendatutako

Batzordeek eta andereñoak harreman jatorrak izan zituzten hasera haseratik. Horri eskerrak eta eus-kaltzaleen laguntzaz eraman dira neke guztiak eta zuzendu arazo denak.

—Arnasbide bat izan zen, beraz, legalizazioa.

—Arrisku artean ere inork ez zuen atzera egin, baina kezka handi bat zen gurasoen artean. Egia esan, larrialdi gogorak jasan genituen. Etorkizuna oso beltz ikusten zen. Kartillarik gabe ez zituzten beste ikastetxetan gure haurrak hartuko. Zer gertatu behar zen? Ez ahal zuten gurasoek etsiko? Senda iraun behar zen. Beharrezkoa zen legalizazioa lortzea. Lasapide haundia ekarri zigun 1972garrengo Azaroaren 22ak.

—837 haur dituzuela esan didazue. Non sartzen dituzue?

—Ahal den lekuan. Han eta hemen zabaldurik ditugu. Beti bilatu izan dugu txokoren bat. Honetan ere izan da borondate oneko jenderik. Baina ezin dezakegu honela jarraitu. Legeak, pedagogiak eta ikastolen martxoak ikastetxe berri bat eskatzen dute. Ikasgela desegokietan dauzkagu haurrak. Elkar-lana eskatzen du heziera on batek. Maila batetik besterako lotura eta jarraipen bat.

—Ikastetxe berri baten premia agertu didazue.

—Behar beharrezkoa dugu. Baina erantzun behar haundiak ditu ikastetxe berri bat eraikitzeak. Hau ez da botzordeak bere gisa erabaki dezakeen gauza. 1973garrengo Apirilaren 13an batzarre bat egin ginen guraso guztiekin. 320 izan ziren asmo honi baiezkua eman ziotenak. Bat bakarra izan zen ezetxean geratu zena.

Elkar berotutako erraz esaten da baietz. Gero izaten dira komeriak, dirua eman behar denean.

—Zeuk zeure begiz ikusi duzun bezala ari gara ikastetxe berria zutitzen. Inurritzako leku zoragarri honetan ari gara. Aurreko aldetik

Inurritzako arbolari eder hau du. Atzetik, berriz, trenbiderainoko sail hau. Inguru guztian ez du etxe bat bera ere izango. Zarautz guztian ez zen hau baino leku hoberik bilatzea erraza. Baina ikastetxe berria eskuratzeko 48 miloi pezeta behar-kotitu. Ikaragarria da hau. Baina bilduko ditugu. Lehen ere Inurritzako zelai hau eskuratzeko 8 miloi behar genituen. Berehalaxe pilatu genituen. Herriaren erantzun ezin eta hobe horrek begia asko argitu zigun. Halere asko behar da. LAN KIDE AURREZKIAK 36 miloi aurrerratu dizkigu. Beste bi Aurrezki Kutxek ez dute "Lan Kide Aurrezkiarekin" elkartu nahi izan. Honek bakarrik aurrerratu digu, beraz, behar genuen dirua. Oraindik beste lau miloi falta zaizkigu 48 miloitarako. Zarauzko udaletxeak puska bat luzatuko digun itxaropena badugu. Gaiantzakoa herritarren artean bilduko dugu. Lehen zortzi miloi bildu genituenean gehiago eskatzeari utzi egin bait genion. Orduan eman gabe geratu zirenei eskatzen hastera goaz.

—Dena besteren kontura egiteko asmoa duzuela dirudi.

—Hobe bai. Beno hobe. Nork berak egindakoak grazi gehiago du. Kostatakoari esker hobe eman

zaio. Baina guretzat ere bada eskubete lan. Aurrerratu zaigun diru hori itzuli egin behar da korritu eta guzti. "De interés social" bezala har dezala Estaduak nahiko genuke. Hori honela gertatuko babiliz % 60 edo 80 emango liguke 30 urtetan itzultzeko. Korritua, berriz, % 6an jartzen du. Subentzioa ere eskatua dugu. Halere karga horri guztiorri buelta eman behar zaio. Eta horretatik aparte hor daude irakasleen soldatuak, seguruak, eskolako materiala, ikastetxeari zutik eusten sortzen diren gastuak.

—Irakasleen soldata eta seguruak aipatu dizkidazue.

—Ez dezazula pentsa berriketako koska denik. 4.300.000 pezeta da irakasleen soldata. Eta hori beste munduko soldatarik eman gabe. Bidezkoa zaiena ematen hasi beharrean gara. Diruz urri ibiltzeak oker haundiak dakazki. Tarteke beste lan batzuei heldu beharra, zoritxarrez. Horrela ezin daitezke erabat ikastolari begira jar. Luzarora erre egiten da. Seguruak, berriz, 1.300.000 pezeta eramaten dizkigu. Baina beste gastu asko sortzen da hortik kanpora ere. 10 miloiko presupuestoa da aurtengo ikastarokoa. Datorren ikastarokoa 15 miloi. Asko behar da gaurregun. Halere 5 miloiko laguntza jaso dugu aurtengo Estadua-rengandik. Gurasoentzat hainbat erantzunbehar geratzen da, beraz.

—Salbatore Mitxelena Ikastola zein elkartaren babesean duzue?

—Frantziskotarren altzoan sortua da, lehen esan dizugunez. Geroztik parrokiaren babesean legeztatu ginen. Gaurregun kooperati bat osatzen dugu. Guraso eta laguntzaileak izan daitezke bazkide. Guraso guztiak bazkide izan daitezke nahiko genuke. Bakoitzak dezakentxo guttia egin behar du. Bakoitzak bere dirua, bere lana, bere iritziak jarri behar ditu. Lurra erosteko egin zen eskeak atzerarazi gaitu honetan. Orduan ez ginen kooperatibaren denak sar daitezke eskatzen ausartu. Baina guraso denari bidezko zaio kooperatibako bazkide izatea. Bizitza sendo, zabal eta gartsu bat eman behar diogu kooperatibari. Guraso eta laguntzaileen gogoia betez gure herriaren beharrei erantzun diezaiela nahiko genuke.

—Ikastolan sartu nahi duten haur guztientzat lekua izango duela uste

ahal duzue ikastetxe berri honek?

—16 gelako ikastetxea egiten hasi ginen. Ez ginen gehiagotarako biderik ikusten. Baina herriaren erantzun onaz jabeturik eta pozturik 24 gelakoa egitea erabaki dugu. Eta eskerrak. Bestela datorren ikastarorako beterik ginen. Getariako eta Orioko haurrentzat ere behar zen lekua. Horretarako paperak zuzentzen ari gara orain. Getariako eta Orioko gurasoek ere kooperatibaren sar daitezke nahiko genuke. Beharrezkoa da.

—E.G.B. amaitutakoan zer?

—Aurtengo amaitzen dute batzuek. Ikastolako giroan jarraitu beharko lukete. Baina guk geuk ezin dugu oraingoz beste ezer ipini. Frantziskotarren eskuetan dira B.U.P. eta profesio eskola. Kontutan hartuko dutela uste dugu gure haurrek jaso duten heziera. Zerbait hitzegin ere egin dugu fraileekin horretaz. Kontutan izango dutela agindu digute. Eta hala uste dugu. Hala behar luke behintzat. Halere Zarautzek badu, besteak beste, instituto baten premia. Dena ezin, bada, batera egin.

—Noiztik hasiko zarete ikastetxe berrian?

—Datorren udazkenean, 1975-1976 ikastaroan hain zuzen ere, ezerekin okerrik ez bada. Aldi berri baten hasera izango da, noski. Elkar-lan osoagoa egiteko aukera emango digu etxe batean bildurik iharduteak. Haurren hezierari gehiago lotzeko eta geratuko zaigu lege aldeko eta ikastetxegintzako arazoak zuzentzen ditugunean.

—Itxaropenez beteta?

—Oso nekatutik, baina aldi berean oso itxaropentsu eta pozik. Egiten dugun lanaren fruituak ikusten ari gara. Herrigintzan egin dugun lanik haundiena eta nabarmena izan da. Beste arloetan horren gogotsu eta burutsu jokatuko bagenu. Halere neke haundia du honelako lan batek. Zama astuna da luzarora bizkar gainean eramateko. Jende berriak sartu beharko luke batzordean. Ezin gintezke beti berdinez ibil. Ikastola ekintza benetan maite eta hartuko duen jende berria sortuko delakoan gara.